

БОАЖЯ-ны Хүрээлэн буй орчны бодлого
зохицуулалтын газрын дарга

/ Г.Энхмөнх /

Зөвшөөрч, хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээсэн:
“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-ийн
Үйл ажиллагаа эрхэлсэн захирал

/Ц.Халиун/

**ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН ӨРГӨН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН
ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ
ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН**

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-013681
ААН-ИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР : МОНЦЕМЕНТ БИЛДИНГ МАТЕРИАЛС ХХК- 5106567

Хянасан:

БОУАӨЯ-ны ХБОБЗГ-ын мэргэжилтэн

/ /

Төлөвлөгөө гаргасан:

“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК -ийн

Байгаль орчны мэргэжилтэн

/Т.Октябрь /

Байгаль орчны мэргэжилтэн

/Г.Мөнхтуул /

Улаанбаатар хот

2024 он

Гарчиг

1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл.....	4
Төслийн талбай орших газрын засаг, захиргааны харьяалал.....	4
Дэд бүтэц, зам харилцаа.....	4
Төсөл хэрэгжиж буй газрын байгаль орчны төлөв байдал.....	5
Үйлдвэрлэл, уул уурхайн үйл ажиллагааны тухай мэдээлэл.....	6
2. 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН.....	8
3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	9
3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	9
3.2 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	9
3.3 Усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	10
3.4 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах.....	10
3.5 Шимт хөрс хуулалт хадгалалт.....	11
10. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТАЙЛАН.....	26
ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	32
НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН.....	38
ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН.....	38
ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН.....	41
ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН.....	44
ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН.....	50
ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	57
УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЙЛАН.....	60
БОМТ-ӨӨГ СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ	66
АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ.....	69
ХАВСРАЛТУУД.....	70

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр:	Сэнжит худаг шохойн чулуун ордыг ил аргаар ашиглах төсөл
Төслийн хүчин чадал:	Жилд 1.3 сая тонн шохойн чулуу олборлох хүчин чадалтай
Байршил:	Дорноговь аймаг Өргөн сум
Хаяг:	Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, Автозамчдын гудамж, Монполимет Комплекс.
Хариуцах хүн:	Байгаль орчны мэргэжилтэн Т.Октябрь. Утас: 99045481
БОННУ хийсэн	“Өндөрхаан трейд” ХХК
ААН-ийн нэр	
Батлуулсан огноо:	2021 он

Хүснэгт 1. Уулын ажлын тоо мэдээ

СЭНЖИТ ХУДГИЙН ШОХОЙН ЧУЛУУНЫ УУРХАЙН 2024 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТАЙЛАН		
	Түүхий эд	Нийт
Уурхайгаас олборлох түүхий эд	Нийт шохойн чулуу, Эзэлхүүн мян.м3	445.1
	Шимт хөрс Талбай /га/ Эзэлхүүн / мян.м3/	0.5 1575
	Нийт уулын цул /мян.м3/	520.27

10 сарын сүүлийн байдлаар

1.1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл

“Сэнжит худаг” -ийн шохойн чулууны ордын тусгай 13681А тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч “МОНЦЕМЕНТ БИЛДИНГ МАТЕРИАЛС” ХХК нь “Монполимет” группын охин компани бөгөөд 2012 онд Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутагт орших “Сэнжит худаг”-ийн шохойн чулууны ордыг ашиглах техник-эдийн засгийн үндэслэлийг боловсруулж ордын бодитой (В) зэргийн бүх нөөцийг нийт 123.1 сая.тн шохойн чулуу байна гэж Монгол Улсын Эрдэс Баялгийн Мэргэжлийн Зөвлөлөөр батлуулсан. Энэхүү төслөөр ашиглалтын эхний 20 жилийн хугацаанд 1.9 сая.м³ хөрс хуулж, 24.8 сая.тн шохойн чулуу олборлоно.

1.2. Төсөл хэрэгжиж буй нутгийн байгаль орчин, эдийн засгийн төлөв байдлын товч танилцуулга

Төслийн талбай орших газрын засаг, захиргааны харьяалал

Төслийн талбай нь Улаанбаатар хотоос зүүн урд зүгт 500 орчим км, Дорноговь аймгийн төвөөс 60 км, Өргөн сумын төвөөс зүүн тийш 3 км-т байрлана. Улаанбаатар Замын-Үүдийн төв магистрал төмөр зам, авто замаас зүүн тийш шороон замаар холбогдсон.

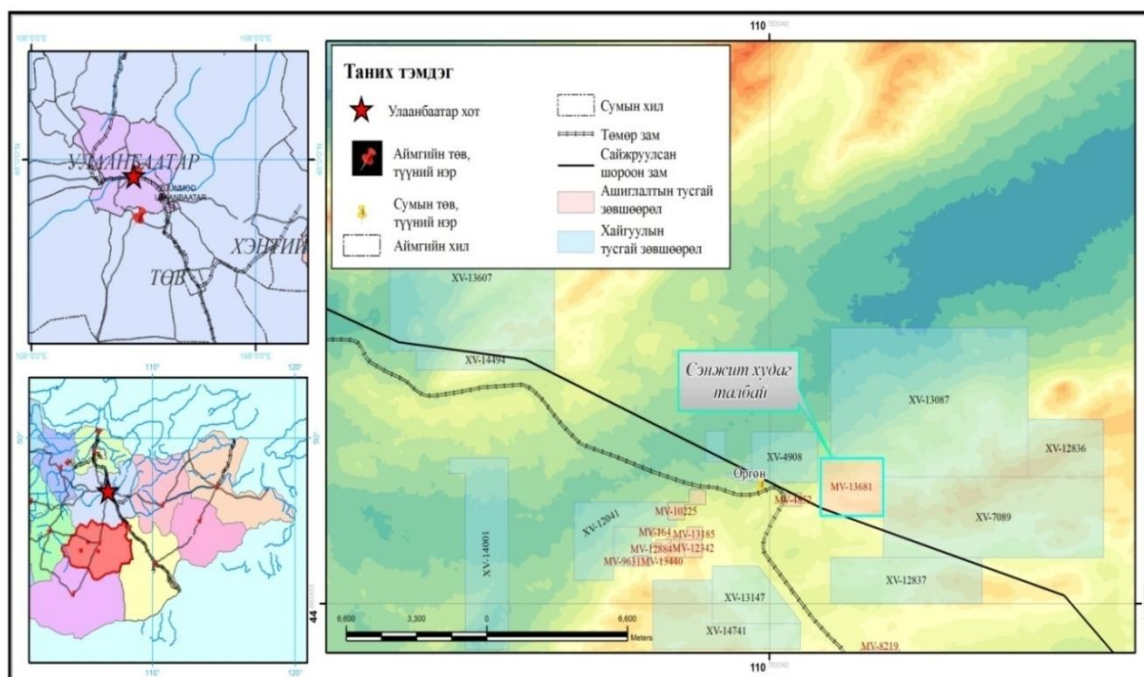
Хүснэгт 2. Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайн булангийн цэгүүдийн солбилцол

Талбайн дугаар, хэмжээ (га)	Булангийн цэгийн дугаар	Солбилцолууд	
		Х	Ү
MV-13681 458.44 га	1	110° 48' 15''	44° 44' 10''
	2	110° 49' 50''	44° 44' 10''
	3	110° 49' 50''	44° 42' 55''
	4	110° 48' 15''	44° 42' 55''

Дэд бүтэц, зам харилцаа

Хүн амын байршил сийрэг 1 ам.км талбайд 0.4 хүн оногдоно. Нутгийн оршин суугчид нь халхчууд байх бөгөөд олонхи нь мал аж ахуй эрхлэж нүүдлийн соёл иргэншлэлээр амьдардаг. Сумын төвд оршин суугчид нь уул-уурхайн жижиг үйлдвэрүүд, төмөр замын өртөө болон орон нутгын захиргаа, үйлчилгээний нэгдэл, соёл үйлчилгээний байгууллагуудад ажилладаг.

Төслийн талбай нь ой мод байхгүй учраас барилгын болон бусад өргөн хэрэглээний модон материалыг эх орны хойд хэсгээс эсвэл хятад улсаас төмөр замаар тээвэрлэн авчирдаг. Үйлдвэрийн ба ахуйн хэрэглээний нүүрсийг Налайх, Таван толгой, Багануурын уурхайгаас татаж ашиглана. Өргөн сумын төвөөс баруун тийш 53 км зайтай Түшлэгийн, 38 км зайтай Хамарын хурлын нүүрсний ордууд байдаг боловч одоогоор ашиглагдаагүй байна. Сумын төв, хайлуур жоншны уурхай, төмөр замын 43-р зөрлөг нь Сайншанд хотоос 380 вольтын өндөр хүчдэлийн шугамаар цахилгаан эрчим хүчээр хангагддаг.

Зураг 1. Төсөл хэрэгжиж буй орчны тойм

Төсөл хэрэгжиж буй газрын байгаль орчны төлөв байдал

Төслийн талбай нь хойноосоо урагшаа намссан ухаа гүвээ гадаргатай. Аман-Ус Сөгдөх, Хатуугийн төгрөг зэрэг газруудаар нам жижиг бэсрэг уулс дов толгодорхог гадаргуутай, говь хээрийн бүсэд хамаарагдана.

Газрын гадаргын үнэмлэхүй өндөр далайн түвшинээс дээш 960-1080 м-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Газрын гадаргын онцлог хэсэг нь ихэвчлэн мөлгөрдүү оройтой, налуу хажуутай, мезо-кайнозойн тунамал-терриген хурдас тархсан хөндий, ухаа гүвээт талархаг гадаргуу голлох ба хөндийн харьцангуй өндөржилт нь 10-30 м-т хэлбэлзэнэ.

Ус зүй: Судалгаанд хамрагдсан талбайд Баруун төгрөгийн уулан дахь 0.1 л/сек ундарга бүхий Улаан булаг-аас өөр байнгын ба түр зуурын урсгалтай гол горхи байхгүй. Харин ихэнхдээ сул давсархаг устай хэд хэдэн худаг байдаг. Ундны усны гол эх булаг нь Өргөн сумаас зүүн хойш 3 км-д оршдог 3.3 л/сек ундаргатай Дэрсэн усны худаг юм.

Цаг Уурын байдал: Судалгаа явуулсан нутаг нь эх газрын эрс тэс хуурай уур амьсгалтай бөгөөд хоногийн болон сар, жилийн дундаж температурын хэлбэлзлэл ихтэй, хур тундас бага унадаг. Хүйтний эрч 12, 1, 2-р сард чангарна.

Хамгийн хүйтэн нь 1-р сард ба олон жилийн дундаж температур -19.1°C -д хүрнэ. Хамгийн дулаан 7-р сард болдог ба олон жилийн дундаж температур $+21.1^{\circ}\text{C}$ -д хүрнэ. Жилийн тундасны дундаж хэмжээ 113 мм-т хүрэх бөгөөд түүний 90 хувь нь V-IX сард, үүнээс VI-VII саруудад илүү ихээр унадаг. Анхны цас 11-р сарын эхээр унаж 4-р сарын эхээр хайлж дуусдаг. Өвлийн улиралд хөрсний хөлдөлтийн гүн 1.6- 2.4м хүрэх ба 6-р сард бүрэн гэсдэг.

Ургамал зүй: Судалгаанд хамрагдсан нутаг дэвсгэр нь тачир сийрэг ургамалтай, өнгөн хөрсний үеийн зузаан 0.05-0.5м.

Тал хөндий, энгэр ээвэр бэл газраар таана, хөмүүл, агь, толгодын оройн хэсэг хажуугаар хялгана, хазаар өвс, монгол өвс голлож ургана. Бутлаг ургамлаас бударгана, шаваг, алтан харгана тархмал ургана. Хөндийн хуурай сайруудыг дагаж ганц нэг хайлаас ургасан тохиолдоно.

Амьтан судлал: Төв Азийн говь цөлийн бүсийн араатан амьтан, өвсөн тэжээлтэн, мэрэгчид, шавьж, хэвлээр явагчид, жигүүртэн зэрэг амьтад амьдардаг. Үүний дотор араатан амьтаны бүлгээс үнэг, хярс, хааяа чоно, өвсөн тэжээлтнээс туулай, хар сүүлт, цагаан зээр, уулархаг газраар цөөн тооны аргал, угалз, мэргэчидээс төрөл бүрийн хулгана, алаг даахай, хэвлээр явагчидаас могой, янз бүрийн гүрвэлүүд, жигүүртнээс сар, талын бүргэд, харцага, болжмор, ногтруу, шаазгай, хэрээ болон олон төрлийн шавьжууд дайралдана.

Үйлдвэрлэл, уул уурхайн үйл ажиллагааны тухай мэдээлэл

Ордын нийт бодитой болон боломжтой /В+С/ зэргийн нөөцийг 249.40 сая.тн-оор АМГ-ын даргын 2012 оны 08 сарын 27-ны 494-р тушаалын дагуу Ашигт малтмалын улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгүүлжээ.

Ордын нийт бодитой /В/ зэргийн нөөцийг ил аргаар 1.3 сая.тн/жил-н хүчин чадлаар ашиглахад орд ашиглалтын хугацаа 90.4 жил гарах ба 2019 онд Гложекс ХХК-ниар орд ашиглалтын эхний 20 жилийн олборлолт, үйлдвэрлэлийн төлөвлөгөө, дэд бүтцийн шийдэл, эдийн засгийн тооцоололлыг тусгасан ТЭЗҮ хийгдсэн.

Ил уурхайн жилийн хүчин чадал 1.3 сая.тн байна. Төслийн хугацаанд нийт 24.59 сая.тн шохойн чулуу олборлож, 1.9 сая.м³ хөрс хуулна.

“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК нь Сэнжит худгийн шохойн чулууны ордыг түшиглэн жилд 1 сая тонн цемент үйлдвэрлэх “Монцемент” төслийг амжилттай хэрэгжүүлж байна. Цементийн үйлдвэрийн эхний цементийн шугам 2015 оны 08 сарын 13-нд ашиглалтанд орж ажиллаж эхэлсэн.

Техник, тоног төхөөрөмж

Тус уурхайд өрөмдлөгийн ажилд 102-300 мм диаметр бүхий өрмийн хошуутай Ханжин /Hanjin/ фирмийн Р4000 загварын 490 кВт-ын хөдөлгүүрийн чадалтай өрмийн машин, хөрс хуулалтын ажилд 1.3 м³ утгуурын багтаамжтай САТ фирмийн 329 загварын экскаватор, шохойн чулуу олборлолтонд 5.0 м³ утгууртай ОХУ-ын ЭКГ-5А загварын шууд утгуурт цахилгаан экскаватор, хөрс тээвэрлэлтийн ажилд 36 тн даацтай САТ фирмийн 769D загварын автосамосвал, шохойн чулуу тээвэрлэх ажилд 50 тн даацтай БНХАУ-ын HOWO ZZ50W загварын автосамосвал, хөрсний овоолгод асгац түрэх, тэсэлгээгээр үүсэх нурлын хормой шуух, зам талбай тэгшлэх ажилд САТ фирмийн D7R загварын бульдозер ажиллана. Ил уурхайн туслах ажилд зам тэгшилж засах автогрейдер, зам усалгааны, түлш цэнэглэгч зэрэг автомашинууд зэрэгнийт үйлдвэрлэлийн 10 ш техник, тоног төхөөрөмж ажиллана.

Ил уурхайн ашиглалтын систем

Гадаад овоолготой автотээвэртэй ашиглалтын системээр үйл ажиллагаагаа явуулдаг. Хөрс хуулалтын ажил хийхээс өмнө шимт хөрсийг 0.2-0.4 метрийн зузаантайгаар D7R бульдозероор түрж овоолох ба САТ-329 экскаватороор SHACMAN-F2000 автосамосвалуудын хослолоор ачиж шимт хөрсний овоолгод буулгана.

Хөрс хуулахад САТ-329 экскаватор -1 ш, SHACMAN-F2000- 2ш маркын автосамосвалаар, шохойн чулуу олборлоход ЭКГ5А- 1ш маркын экскаватор, САТ770 автосамосвал - 2 ш, SHACMAN-F2000 маркын автосамосвал -1 ш хослуулан ашиглахаар төлөвлөж байна.

Ашиглалтын явцад ажлын талбай засах, овоолго тэгшлэх болон зам засах ажилд САТ-D7R маркын бульдозер, SEM-919 маркын автогрейдер ашиглана. Ачилт хийх үед “ХАБЭА хууль, ХАБЭА менежментийн систем, холбогдох журам зааварыг чанд баримтлан зөвхөн

тэвшин талаас нь ачилт хийж гүйцэтгэнэ. Автосамосвалд ачиж дуусмагц экскаваторын машинч, оператор сигналаар дохио өгөх мөн давхар радио станцаар тодорхой хэлж ачилт дууссаныг мэдэгдэнэ. Автосамосвалд хөрс болон хүдэр ачих үед ачааны тогтвортой байдлыг сайтар хангаж ачилтыг хийж гүйцэтгэнэ. Ачаатай машин нь овоолгын талбайд очсоны дараа тогтоосон байрлал, өндөржилтийн дагуу асгалт хийнэ.

Овоолгын захад буулгалт хийж байгаа авто машиныг доош гулсаж унахаас сэргийлэн овоолгын талбайн захаар 1 м хүртэл өндөртэй хамгаалалтын далан үлдээж бульдозероор түрэлт хийнэ.

Ил уурхайн өрөмдлөг

“Сэнжит худаг” ил уурхайн шохойн чулууны өрөмдлөгийн ажилд мөн шаардлага гарсан үед цахиурлаг занар, хөрсний өрөмдлөгт 2020 онд ашиглалтанд орсон СБШ-250 цахилгаан өрмийн машин ажиллахаар төлөвлөсөн

Ил уурхайн тэсэлгээ

Шохойн чулуу, цахиурлаг занарын уурхайн тэсэлгээний ажилд энгийн тэсрэх бодис анфо хэрэглэнэ. Тэсэлгээний ажлын тооцоог бутлагдлын дундаж хэмжээг хангах болон ил уурхайн тэсэлгээ хийх доголын өндрийн нөхцөлөөр тус тус харгалзан тооцсон доорх аргачлалаар тооцсон ба уурхайд ашиглах СБШ-250 цахилгаан өрмийн машины өрөмдөх цооногийн диаметр 250мм байна. Тус уурхайд өрөмдлөг тэсэлгээ хийж хөрс хуулалт болон олборлолтын ажил явагддаг.

2. 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН

2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа төслийн БОНБНУ тайлан болон тус тайланд тусгасан ОХШХ-г үндэслэн байгаль орчныг хамгаалах талаар авах удирдлага зохион байгуулалтын болон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ авах юм.

Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгахыг эрмэлзсэн бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажилласан.

“Монцемент билдинг материалс” ХХК -ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн 2024 оны Байгаль орчны менежментийн биелэлтийн тайланг хэрэгжүүлэхэд 98’493’750 төгрөгийг зарцуулсан.

Хүснэгт 3. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан

Д/д	Бүрэлдэхүүн хэсгүүд	Төсөв /мян.т/	Тайлбар
1.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан	9700.0	
2.	Нөхөн сэргээлтийн тайлан	10365.0	
3.	Биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний тайлан	29178.75	
4.	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний тайлан	-	ҮА хэрэгжүүлэхгүй.
5.	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний тайлан	200.0	
6.	Осол, эрсдэлийн менежментийн тайлан	1750.0	
7.	Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн тайлан	1950.0	
8.	Хог хаягдлын менежментийн тайлан	1650.0	
9.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	8500.0	
10.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын тайлан	34700.0	
11.	Төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах	500.0	
2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлангийн төсөв		98’493.750	

3. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд нөлөөлөх болзошгүй болон гол сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоход уурхайн явцад газрын гадарга, газрын хэвлий, хөрс, ургамал, агаар орчин бохирдох, хүний эрүүл мэнд зэрэгт сөргөөр нөлөөлөх нь тогтоогдсон. Иймд төслийг хэрэгжүүлэх үед үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээг авч ажилласан.

3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Төслийн агаарын чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахын тулд дараах арга хэмжээг авна. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагаанд ашиглах машин механизмуудын утаат яндангаас ялгарах хорт хийн агууламжийг бууруулах зорилгоор утааны янданг тусгай шүүлтүүрээр тоноглохын зэрэгцээ техникийн оношлогоо, тохиргоо, үйлчилгээг тогтмол хийж, ашиглалтын нөхцөлийг сайжруулах замаар агаарын бохирдлыг багасгах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлсэн.

- Мөн уурхайн задгай талбайд олборлолтын үйл ажиллагаагаар ялгарах тоосны хэмжээг бууруулахын тулд задгай талбайг усалж, чийгтэй байлгах арга хэмжээ авах, аль болох богино хугацаанд нөхөн сэргээлт хийж байсан.

- Уурхайн үйл ажиллагаанаас агаарт тархах тоосны хэмжээг багасгах, салхиар дамжин хотын суурьшлын бүсрүү тархахаас сэргийлж уурхайн эргэн тойронд ногоон байгууламж болох мод тарьсан.

- Уурхайн шимт хөрсний болон гадаад овоолгын талбайг хуурай, салхи ихтэй, агаар мандал тогтворгүй үед байнга усалж байсан.

3.2 Хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Шохойн чулуу олборлох уурхайн төслийн үйл ажиллагаанаас хөрсөн бүрхэвчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар дараах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Үүнд:

- Төслийн явцад хөрсийг ахуйн ба үйлдвэрлэлийн хог хаягдал болон нефтийн бүтээгдэхүүнээр бохирдохоос урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Уурхайгаас гарах шороог төслийн дагуу овоолгын талбайд зөв байрлуулан асгаж, дагтаршуулах, хур тунадас, салхины нөлөөгөөр үүсэх хагарал, хотойлт зэргийн шалтгааныг судалж түүнээс урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Бүтээгдэхүүн тээвэрлэх машины зөөвөрлөх талбайд орох, гарах маршрутыг нарийвчлан тогтоох, олон салаа зам гаргахгүй байх, машин механизмын үзлэг үйлчилгээ хийх талбайг тогтоож, тэнд хөрс бохирдохоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авч ажилласан.

- Авто засварын газрын талбайг тослох материал хөрсөнд нэвчихээс сэргийлж, цардаж өнгөлж, тэмдэгжүүлж ажилласан.

- Олборлолт дууссаны дараа уурхайд ашиглагдсан талбайг хэлбэршүүлэх, тэгшлэх, үржил шимт хөрсөөр хучих зэргээр техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

- Техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн газрыг өтөг бууцаар бордож, олон наст ургамлын үр цацах, мод бут суулгах зэргээр биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн.

- Уурхайн олборлолт, барилга байгууламж байгуулах явцад эвдэрсэн хөрсийг засч тэгшлэх, нөхөн сэргээх арга хэмжээг тогтмол авч хэрэгжүүлсэн.

- Хөрс хадгалах зориулалттай талбайг сонгохдоо салхи, усны нөлөөгөөр хөрс элэгдэл дорох нөхцлийг хамгийн бага байхаар төлөвлөж хийсэн.

- Шимт хөрсийг хамгаалахын тулд овоолгын өнгөн хэсгийг сэргээх, үүний тулд овоолгын гадаргуугийн хөрсөнд усалгаа хийсэн, тохиромжит ургамлын үр цацсан, гадаргуугийн бүрхэвч бий болгох, хажуу бэлийг хамгаалах зорилгоор геоматериалаар хучисан.

3.3 Усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

- Газрын доорх ус буюу ундны усны нөөцийг бохирдуулагч эх үүсвэр нь хөрсний бохирдол юм. Хөрсөн дээр асгарсан, гоожсон шатах, тослох материал түүний үе давхаргуудад шүүрэн нэвчиж газрын доорх усыг бохирдуулна. Нөгөө талаар бороо хурын ус чийг, хөрсөнд бий болсон дээрх бохирдлуудыг цааш дамжихад ихээхэн нөлөөлөлтэй байдаг тул нэн түрүүн хөрсийг шатах, тослох материалаар бохирдохоос урьдчилан сэргийлж ажилласан.

- Өөрийн ашиглалтын талбай дахь болон эргэн тойрны хог хаягдлыг цэвэрлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулсан.

- Ажилчид болон төслийн талбай түүний нөлөөллийн бүсэд байх талбай дахь ард иргэдийн унд ахуйн хэрэгцээний усны чанар нь стандарт, норм, нормативд нийцэхийг шалгаж улиралд 1 удаа шинжилгээнд хамруулсан.

3.4 Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах

Төслийн явцад ургамлын нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах замаар дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Ашиглалтын талбайн ургамал бүрхэвчийг хамгаалах үүднээс олон салаа зам гаргахгүй байх үүднээс 2.7км урттай, 7м өргөнтэй далан байгуулж, сайжруулсан зам тависан.

- Хог хаягдлыг ил задгай хаяхгүй байх үүднээс хогийн нэгдсэн цэг байгуулсан.

- Уурхайн ашиглалтын явцтай зэрэгцүүлэн нөхөн сэргээлтийг хийсэн,

- Ногоон байгууламж барих, 1675ш мод тарьсан.

- Биологийн нөхөн сэргээлтэнд ашиглах ургамал, модыг хүлэмжиндээ үржүүлж байна.

3.5 Шимт хөрс хуулалт хадгалалт

Төсөл нь байгалийн бүс бүслүүрийн ангилалаар говь цөлийн бүсэд хамаарах бөгөөд уг бүслүүрт говийн бор, говийн цайвар бор, цөлийн бор саарал, борзон хөрс зохилон тархдаг бөгөөд шимт хөрсийг тухай бүс бүслүүрийн онцлогоос хамааруулан 20 см-ээр MNS 5916:2008 стандарт шаардлагын дагуу хуулж хадгалсан.

Үржил шимт хөрсний овоолгыг үүсгэх болон хадгалахад дор дурьдсан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлсэн.

- Үржил шимт хөрс хуулалтыг стандартын дагуу хийх технологийг ажилтан, машин механизмын жолооч нарт эзэмшүүлсэн.

- Шимт хөрсний овоолгыг газар шорооны ажлын үед үржил шимт хөрс хуулалт, хадгалалт MNS 5916:2008 стандартын дагуу хуулж, хадгалсан.

- Шимт хөрсний овоолгыг салхинд хийсэх, усанд автах, хужиртах, хатуу биет, чулуу, барилгын болон хаягдалд дарагдаж бохирдохоос хамгаалах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлсэн. Тухайлбал үржил шимт хөрсний овоолгыг олон дахин зөөхгүйгээр тогтвортой хадгалах талбайд байршуулсан. Усанд урсахааргүй газарт байршуулсан.

- Шимт хөрсний овоолгын байршил, хэлбэр, хэмжээ нь түүний хамгийн сайн хадгалагдах нөхцөлийг хангасан байхаар хэлбэршүүлэх бөгөөд шимт хөрсний овоолгын өндрийг 5 метрээс илүүгүй байхаар үүсгэхэд 5.0 га талбайг эзэлж байна.

- Шимт хөрсийг салхины зонхилох чиглэлийн дагуу шимт хөрсний овоолгын гадна талаар салхиар тоос шороо дэгдэн, шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хашаа хамгаалалт хийсэн.

- Шимт хөрсний хадгалалт, хамгаалалт, тордолгоо, бүртгэл, хяналтын ажлыг байнга хэрэгжүүлсэн.

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан

Энэхүү сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө нь “Монцемент билдинг материалс” ХХК -ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө бөгөөд доорх хүснэгтэд тусгагдсан арга хэмжээг жил бүр хэрэгжүүлэн ажиллахаас гадна тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд нэг бүрчлэн тусгаж, биелэлтийн тайланд хэрэгжилтийн хэмжээ гүйцэтгэлийн талаар тодорхой тусгаж тайлагнаж байна.

Тухайн төслөөс үүсэх гол сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлсны үндсэн дээр сөрөг нөлөөллийг хэрхэн бууруулах талаар ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу авч хэрэгжүүлсэн биелэлтийн тайланг хугацаа болон зардал мөнгөтэй нь доорх хүснэгтээр үзүүллээ.

СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Хүснэгт 4. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний тайлан

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
1. Агаар орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Салхи шуурга ихтэй үед ордын ашиглалтын талбайгаас тоос босч орчны агаарт бохирдол үүсгэнэ Хөрсний чийг бага, салхины хурд их үед агаар дахь тоосны хэмжээ зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрэх үндэслэлтэй	1.1. Тоосжилт үүсэх зам, ажлын талбайнуудыг услах маршрут гаргах, чийгшүүлэх арга замыг нэмэгдүүлэх	1. Үйлдвэрийн гадна болон доторх талбайн зам услах маршрут, уурхайн технологийн зам услах маршрутыг гаргаж батлуулан зам усалсан.	Уурхайн дотоод, гадаад зам талбай	ЭХУХХ, ХАБЭАБО Х.	3-11 сар хүртэл өдөрт 2 удаа	2000.0	
	1.2. Тоосжилт үүсэхээс сэргийлж хурдны хязгаарлалтыг мөрдөн ажиллах, хүчтэй салхи шуургатай үед ажлыг түр зогсоох	1. Үйлдвэрийн бүсэд бш хурд сааруулагч хийсэн. 2. Үйлдвэрийн бүсэд зорчиж байгаа техникүүдэд хурд хэмжигчээр хяналт тавьсан. 3. 2024 оны 4-6 сард Цаг агаарын нөхцөл байдал- Үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал салхины хурд 18-20м/сек хурдтай. Уурхай 2 ээлжийн 24 цагийн зогсолт хийсэн.	Уурхайн бүх, хэлтэс, нэгж, техникүүд	ХАБ-ын мэргэжилтэн	Жилийн турш	ҮАЗ-д тусгасан.	
	1.3 Үйлдвэрийн тоос барих төхөөрөмжийн ханцуй 6500ш солих. тоосжилт бууруулах ажлууд үргэлжүүлэн хийгдэх, Чулуунцар вагонд ачихын хошууг сольно. Түүнд хяналт тавьж ажиллана.	Үйлдвэрийн үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсэхээс урьдчилан сэргийлж 421BF1-1780ш, 471BF1-1360ш, 211BF1-128ш, 221BF1-98ш, L61BF1-481ширхэг, нүүрсэн галлагаатай зуухны 544ш, нийт 4291ш фильтрийн ханцуй ханцуй сольсон.	Үйлдвэрийн бүсэд.	ЭХУХХ, ХАБЭАБО Х	Жилийн турш	ҮАЗ-д тусгасан.	

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Шохойн чулуу болон хаягдал чулуулаг, шимт хөрс тээвэрлэх үед хүнд даацын машин механикийн хөдөлгөөнөөр сул шороо үүсэж, тоосжилт ихсэж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлнө.	1.4 Тээвэрлэлт хийх шороон замд тээврийн жолооч нарт хурдны хязгаарлалтанд хяналт тавих /хурд хяналтын багаж 1ш авах. Хурдны хязгаарлалт заасан тэмдэг 5ш хийх/	1. Үйлдвэрийн бүсэд 11ш хурд сааруулагч хийсэн. 2. Үйлдвэрийн бүсэд зорчиж байгаа техникүүдэд хурд хэмжигчээр хяналт тавьсан. 3. Үйлдвэрийн бүсэд хурдны хязгаарлалтын 5 тэмдэг байршуулсан.	Уурхай болон үйлдвэрийн бүсэд	ХАБ-ын мэргэжилтэн	Тогтмол	Шаардлагагүй	
Уурхай болон үйлдвэрийн ажил болон машин механизмын хөдөлгөөний улмаас хүрээлэн буй орчин дахь шуугианы бохирдлын түвшинг ихсэж физик нөлөөлөл үүснэ.	1.5 Ажлын байранд чихний бөглөөс болон хамгаалалтын чихэвч байнга хэрэглэж байх	Чихний бөглөөг ажлын байрны нөхцөлөөс шалтгаалан өдөр тутамдаа хэрэглэж байна. 1000 ширхэг чихний бөглөө захиалснаас 915ш хэрэглэсэн.	Төслийн талбай болон үйлдвэрийн гадаад болон дотоод орчинд	ХАБ-ын мэргэжилтэн	Төслийн хугацаанд	ҮАЗ-д тусгасан.	
Зардал						2000.0	
2. Хөрс, газрын гадаргад үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Хөрс хуулалт хийх, зам талбай гаргах, төслийн талбайн үйл ажиллагааны үед тухайн орчны өнгөн хөрс элэгдэх, үржил шимт чанар нь алдагдах	2.1. Уулын ажлын төлөвлөгөөгөөр карьерын тэлэлт хийгдэх буй талбайн шимт хөрсийг тухайн газрын гадаргын хэв шинжийн онцлогоос хамааран 20-40 см орчим зузаан хуулж, овоолго үүсгэн хэлбэржүүлж хадгалах	50см-н зузаантай 0.18га газар 990м3 шимт хөрс хуулсан. 2-р догол дээр ажиллаж байгаа учраас шинэ талбай бага хөндөгдсөн.	Нийт төслийн хэмжээнд	БО мэргэжилтэн үүд	Төслийн нийт хугацаанд	Нөхөн сэргээлтгүй зардалд тусгагдсан	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Хүнд, машин техникийн хөдөлгөөнөөс олон салаа зам гарч, хөрсний шороо суларч, элэгдэл эвдрэлд өртөх талбайн хэмжээ нэмэгдэж болзошгүй Төслийн талбайн хөрс, газрын гадарга олон машин техникийн нөлөөгөөр талхлагдах, олон салаа зам үүсэх сөрөг нөлөөлөлтэй.	2.2. Төлөвлөлтөөс гадуурх талбайд нүх ухах, зам талбай үүсгэх зэргээр хөрсний элэгдэл эвдрэлд орохоос сэргийлж, инженер техникийн ажилчдад анхааруулж байх, түүнд хяналт тавих.	Төлөвлөлтөөс гадуурх талбайд нүх ухах, зам талбай үүсгэх зэргээр хөрсний элэгдэл эвдрэлд орохоос сэргийлж, инженер техникийн ажилчдад 2 удаагийн сургалт орсон.	Үйлдвэрийн ба уурхайн бүсэд	Хэлтэс нэгжүүд	Тухай бүрд	Шаардлагагүй	
Бензин, тос, дизель (шатах тослох материал) зэргийн асгаралт, ахуйн хэрэглээний хог хаягдлаас хөрсний бохирдол үүсэх.	2.3. Засварын газар, ШТС зэрэгт тос, масло асгарсан тохиолдолд асгарсан бохирсон хөрсийг тухайн үед нь цэвэрлэх/асгарсан үед авах журам шинэчлэн боловсруулах/ Асгарсан тос, маслоор бохирдсон хөрсийг хадгалах, саармагжуулах цэг хийх	Ашигласан тос, масло хадгалах агуулахдаа нэг талд нь тос, маслоо байрлуулаад, нөгөө талд нь хөрс саармагжуулах цэгийг байрлуулсан.	Төслийн талбай болон үйлдвэрийн гадаад болон дотоод орчинд	ХАБЭАБО Х	Тухай бүрд	Шаардлагагүй	
	2.4. Батлагдсан зураг төслийн дагуу ашигласан тос, масло хадгалах агуулах барих.	2024 оны 8 сараас агуулахын ажил эхэлсэн. 10 сарын 25нд барьж дууссан. Ашигласан тос, масло хадгалалах журмын дагуу хадгалж байна.	Үйлдвэрийн ба уурхайн бүсэд	ЗМХ, ХАБЭАБО Х	5, 6 сард	5500.0	

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
	2.5 Уурхайн авто граш болон бетон хучилттай автомашины шинэ зогсоол ашиглалтанд оруулах.	Төлөвлөлтийг дахин шинэчилж хийгдэх шаардлагатай болсон тул хойшилсон.	Уурхайн бүсэд	Уурхай			
Зардал						5500.0	
3. Газрын доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Усны сан бүхий газар, түүний онцгой хамгаалалтын бүс, унд ахуйн худгийн эрүүл ахуйн бүс хог хаягдлаар бохирдох, уурхайн үйл ажиллагаанд өртөх.	3.1. Усны хэрэглээндээ хяналт тавьж, улирал бүрийн мэдээг гарган орон нутгийн байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлж байх	7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг ба сард 1 удаа Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчтай хамт явж тоолуурын заалтуудыг хянаж, багалгаажуулалт хийлгэдэг. Мөн улирал бүр мониторингийн хэмжилтийн мэдээг гарган Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлдэг.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	Химич, усны болон БО мэргэжилтнүүд	Жил бүр	Усны хэрэглээг хянах ашиглалтын дүгнэлт гаргуулахад Жилд 500.0	
Газрын доорх усыг авч ашигласнаар газрын доорх урсцын горим алдагдах, нөөц багасах, усны бохирдол, шатах тослох материалыг алдсанаар газрын доорх ус бохирдох, газар доорх устай холбогдон ургадаг ургамжилтад сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	3.2. Усан хангамжийн худгууд дээр усны түвшиний хэмжилт, усны чанарын шинжилгээг хийх, хаягдал усанд усны чанарын шинжилгээ, хийлгэх	7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг. Усны чанарын шинжилгээг гүний худаг, цэвэршүүлсэн ус, ажилчидын хотхон, гал тогоо гэх мэт 5 цэгээс дээж авч Дорноговь аймгийн стандарт хэмжилзүйн сорилтын лабораторид улиралд 1 удаа шинжилгээ хийлгэдэг. Хаягдал усны чанарын шинжилгээг улиралд	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	Химич, усны болон БО мэргэжилтнүүд	Жил бүр	Засвар сервис үйлчилгээний зардалд тусгагдсан.	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
		1 удаа Дорноговь аймгийн цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн байгаль орчны шинжилгээний лабораторид хийлгэдэг.					
	3.3. Жил бүр ус ашиглах дүгнэлтийг холбогдох төрийн байгууллагаар гаргуулж ажиллах	Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг “УСНЫ ГАЗАР”-р 2024 онд Сэнжит худаг шохойн чулууны ордны ус ашиглах дүгнэлтийг гаргуулсан.					
Усан орчин хамгаалалт	3.4 Эрүүл ахуйн бүс тогтоосон HS3, Баргилт, Хайлааст гүний худгуудын хашааг эвдэрсэн үед нь засвар хийлгэх. Худгуудын хаягжуулалтыг шинээр хийх.	Эрүүл ахуйн бүс тогтоосон HS3, Баргилт, Хайлааст гүний худгуудын хашаажуулалтын торыг сэргээн засварласан. Мөн худгуудын хашаан доторх хогийг цэвэрлэсэн.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	ЭХУХХ	6-8 сар	500.0	
Зардал						1000.0	
4. Ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Газар шорооны ажил болон машин техникийн хөдөлгөөнөөр орчны ургамлан нөмрөгт нөлөөлөл үзүүлнэ. Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх	4.1. Өмнө жилүүдэд суулгасан модны суулгачын усалгаа, арчилгааг улиралын төлөвлөгөөний дагуу хийж гүйцэтгэх	Үйлдвэрийн хэмжээнд ургаж байгаа модны тогоог элсэнд дарагдах бүр сэргээн засварладаг. Хавар модны хэлбэржүүлэлт хийдэг, нийт 1675ш мод таригдсан.	Нийт төслийн хэмжээнд	БО мэргэжилтэн	Төслийн хугацаанд хэрэгжүүлэн ажиллах	Нөхөн сэргээлтийн зардалд тусгагдсан.	
	4.2. Үрийн нөөц бүрдүүлэх: Буйлс, Жигд модны үр түүж бэлтгэх.	Жигд модны үр 11 кг, Буйлс модны үр 4кг түүж хадгалсан.					
	4.3 Нутгийн ургамлын үрийн нөөц бий болгох, орон нутаг сургуулийн хүүхдүүд болон сумын эко клуб сайн дурын ажилчид нөхөрлөл зэрэгтэй хамтран ажиллаж, нутгийн ургамлын үр цуглуулах болзолт уралдаан зарлах, намар харгана болон бусад сөөг сөөгөнцөр ургамлын үр цуглуулах болзолт уралдаан зохион байгуулж, нутгийн үрийн фонд бий болгож стандартын дагуу хадгалах, мөн ховор ургамлын үр түүж цуглуулах, нөхөн сэргээлтэнд ашиглах	Хайлаас модны үр 4кг түүж хадгалсан.	Үйлдвэр болон уурхайн хэмжээнд	БО хэсэг	2024 он	Шаардлагагүй	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
Орон нутаг	4.4 Өргөн сумын ЕБС-ийн сурагчдад мод үржүүлгийн талбайг танилцуулах.	2024 оны 9 сарын 15нд Өргөн сумын ЕБС-н 7а ангийн 23 сурагчид мод үржүүлгийн талбайг танилцуулсан.	Үйлдвэр, МҮГ	МБМ ХХК БОМ, Өргөн сум БОБтэн	2024 он	200.0	
Зардал						200.0	
5. Амьтанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах төлөвлөгөө							
Үйлдвэр, уурхайн том машин техникийн нөлөөгөөр зэрлэг ан амьтадын тоо толгой буурах, үргэж дайжах сөрөг нөлөөтэй.	5.1 Амьтдын тоо, толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалж орон нутгийн байгаль хамгаалагчтай хамтран сургалт зохион байгуулах. Говийн ан амьтны талаарх сонирхолтой сургалтыг бэлтгэж, орон нутгийн байгаль хамгаалагчтай хамтран сургалт зохион байгуулах.	2024 10 сарын 16 “Бидний үед устаж үгүй болсон 8 амьтан”, “Мазаалай баавгайн мөхөл ойрхон байна”, “Өргөн сумын Аргалийн уулын Аргаль Угалзыг хамгаалах” тухай сургалтыг Өргөн сум ЕБС-ийн 3а, 5а, 8а -д ангийн 78 сурагчдад хичээл орсон.	Төслийн хүрээнд	БО мэргэжилтэн болон сумын БО-ны байцаагч	2024 он	500.0	
Цахилгааны шугамууд дээр суусан махчин шувууд тогонд зохиулж үхэх, тоо толгой цөөрөх нөлөөлөл үүсэж болзошгүй.	5.2 Агаарын шугамууд болон 110 кВ ил хувиарлах байгууламжын портал дээр шувуу үргээгч толь байршуулах -100ш.	Өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах агаарын шугамнуудад 2022-онд шувуу үргээгч толь-20ш, 2023 онд 80ш нэмж суурьлуулсан. 2024 онд 20ш хийгдсэн.	Төслийн талбайн хэмжээнд	БО мэргэжилтэн болон сумын БО-ны байцаагч	2024 он	500.0	
Зардал						1000.0	
6. Оршин суугчид болон ажиллагсдын эрүүл ахуй, хөдөлмөр хамгаалал							

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

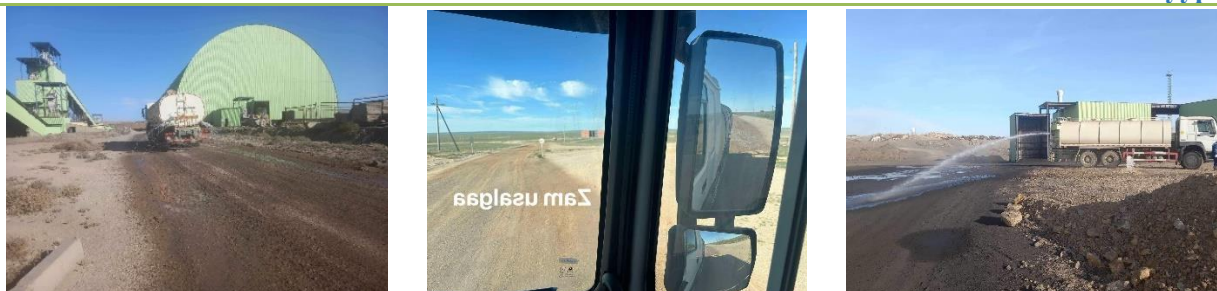
Байгаль орчинд үзүүлэх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэрэгжүүлэгч	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Нийт зардал \мян.төг\	Зураг
<p>Үйлдвэрийн бутлалт, тээрэмдэлт, шатаах системийн хэсэгт ажиллах ажилчид тоосжилт, дуу чимээ ихтэй, температурын эрс өөрчлөлттэй ерөнхийдөө хүрээлэн буй орчны физик бохирдолтой хөдөлмөрийн хүндэвтр нөхцөлд ажиллах тул мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөлд хялбар өртөж болзошгүй юм.</p>	<p>6.1. Ажилтнуудын эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгт хамруулах.</p>	<p>Эрүүл мэндийн сайдын А340-р тушаалын дагуу “Хужиртсод” хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн хугацаат үзлэг хийгдсэн. Үзлэг, шинжилгээнд нийт 281 ажилтан хамрагдахаас 248 ажилтан буюу 88% тай хамрагдсан.</p>	Төслийн уурхай болон үйлдвэрийн ажилчид	Монцемент билдинг материалс” ХХК	Жил бүр	ХАБЭА-н зардалд тусгагдсан.	
	<p>6.2. Ажилтнуудын дунд тохиолдож буй өвчлөлийг тодорхойлох, улирал, цаг хугацаагаар судалгаа хийх</p>	<p>2024 оны 1сараас 9 сар хүртэл эмнэлгээр 971 хүн анхан болон давтан үзүүлсэн байна. Үүнээс хүйтэн сэрүүний удиралд: Ханиад томуу, хоолой, үе мөч, бөөр нурууны өвчлөлтэй 511 ажилтан. Халуун дулааны улиралд: ходоод гэдэсний хямрал, зүрх судасны өвчлөл, арьсны өвчлөл, чих хамар хоолойн өвчлөлтэй 442 ажилтан Яаралтай тусламж 11 хүнд, туслан гүйцэтгэх компани 69 ажилтан үзүүлж тусламж үйлчилгээ авсан.</p>					
Зардал							
Нийт зардал			9700.0				

“Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд 9’700’000 төгрөгөөр зарцуулсан байна.

3.1 Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бүүруулах, арилгах

Технологийн замын усалгаа: Ус шүршигч машинаар замын гадаргууг усалж норгоно.

Д/д	Талбайн хэмжээ	Зарцуулсан хугацаа	Ноогдох ус	Үр дүн
1	1 метр ²	1 минут	0.6 литр	Нийт тоосжилт 95% буурсан.
2	1 метр ²	3-4 цаг	2 литр	Нийт тоосжилт-78% буурсан.

Зураг 2. Замын усалгаа хийж буй байдал

Талбайн хяналт-АБҮ-шаардлагатай арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Үүнд

1. 211 шохойн чулуун бутлуурын тэжээх хэсгийн бороожуулагч хэвийн ажиллаж байна. Уурхай шохойн чулуу зөөгөөд тэжээгээд эхлэхэд ажиллуулдаг.
2. Чулуунцар бункер лүү буулгах үеийн тоосжилтыг дарах-Бороожуулагч хэвийн ажиллаж байна.
3. Хуваарийн дагуу-Замын усалгааг зуны улиралд өглөө оройд 2-3удаа тогтмол усалгааг хийж байна.
4. Дамжлагуудад суурьлуулсан том жижиг фильтерийн үзлэг хяналт тогтмол хийгдэж байна.
5. Ханцуйт фильтерүүдэд үзлэг хийн 421BF1-1780ш, 471BF1-1360ш, 211BF1-128ш, 221BF1-98ш, L61BF1-481ширхэг, нийт 4291ш фильтерийн ханцуй сольсон.
6. Нүүрсэн галлагаатай зуухны 544ш фильтерийн ханцуй сольсон.
7. Шохойн чулууны бутлуур дээр нэмэлт компрессор тавин фильтэрийн соролт сайжруулав

Зураг 3. Талбайн дамжлага бүрийн фильтерийн үзлэг хяналтын ажлын явц

Агаар орчин хамгаалах

Зураг 4. Хяналтын бүртгэлийн хөтлөлт

БОХШ-ны орчны хэмжилт бүртгэлийн дэвтэрийн дагуу өдөр тутмын хяналтын мэдээг ССР-ийн хянах самбарын дагуу хөтлөлт хийж байна.

Автотээврийн үндэсний төвийн 3 мэргэжилтэн 2024 оны 5 сарын 2нд машины утаа шалгагч болон бусад багаж төхөөрөмжийн хамт ирж уурхай болон үйлдвэрийн бүх техникт үзлэг хийсэн. Техникийн үзлэгт том, жижиг оворийн 32 техник хамрагдсан.

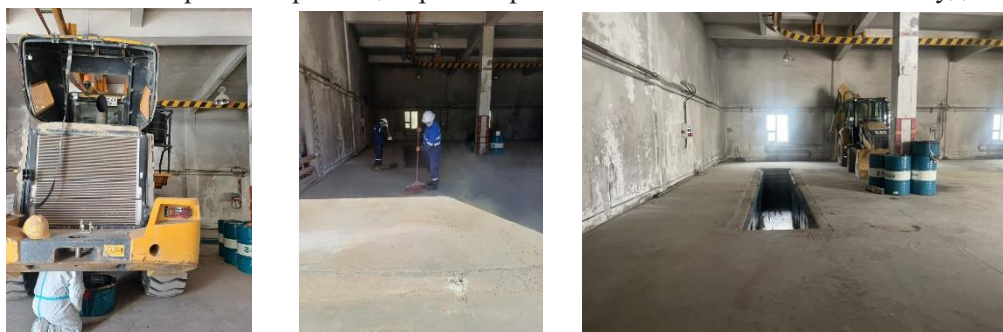

Зураг 5. Үйлдвэрийн техникүүдэд үзлэг хяналт

Хөрсөн бүрхэвч хамгаалах ажил

Хөрс бохирдохоос урьдчилан сэргийлэхийн тулд тос маслоны асгаралт үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх, бохирдсон талбайг нэн яаралтай цэвэрлэх, үйлдвэрийн үйл ажиллагааны явцад тоног төхөөрөмж, техникүүдийн үйл ажиллагаанаас үүссэн тос маслыг тогтоосон хатуу хучилттай газар үүсч болох эрдлээс сэргийлэх, хяналт тавьж хөрсний бохирдол үүсгэхгүйн тулд дараах арга хэмжээнүүдийг шат дараалалтайгаар авч хэрэгжүүлэн ажиллаж байна .Үүнд:

1. Тос масло яаманд солих, битүүмжлэн хадгалах
2. Техникийн засвар үйлчилгээг авто грашд тогтмол хийлгэж байх
3. Авто грашны орчны цэвэрлэгээ үйлчилгээг тогтмол 14 хоногт 2-3 удаа хийх

Зураг 6. Техникийн засвар үйлчилгээг шаардлага хангасан автограшд тогтмол хийж байна.

Ажлын байрны үзлэгийн дагуу Засвар үйлчилгээг тогтмол авто грашд тогтмол хийж, 7 хоногт 2 удаа цэвэрлэгээ үйлчилгээг хийж байна.

Ашигласан тос, маслоны шинэ агуулах: Ашигласан тос, маслоны 20м урт, 6м өргөн агуулах барьж ашиглалтанд оруулсан.

Зураг 7. Ашигласан тос, маслоны агуулах барьж буй үйл явц

ШТ-станц

Зураг 8. Шатахуун түгээх станцын үзлэг хяналт

Шатахуун түгээх станц: 2024 онд Галын аюулгүй байдлын хуудасны дагуу ХАБ-ажилтан сар бүр хяналт тавьж ажилладаг. Байгаль орчны мэргэжилтэн, Агуулахын ахлах ажилтан нар хамтарч жилд 2 удаа үзлэг хийсэн.

Аюул ослоос урьдчилан сэргийлэх ажлын хүрээнд шатахуун нөөцлөх савнуудыг цоож пайзны хяналт, элсний поошигнуудыг нэмэлтээр дүүргэх ажлуудыг хийсэн.

Усан орчин хамгаалах ажил

7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг ба сард 1 удаа Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчтай хамт явж тоолуурын заалтуудыг хянаж, баталгаажуулалт хийлгэдэг. Мөн улирал бүр мониторингийн хэмжилтийн мэдээг гарган Өргөн сумын байгаль орчны хяналтын улсын байцаагчид хүргүүлдэг. 7 хоногт 1 удаа бүх гүний худгуудаар үзлэг шалгалт хийж, газар доорх усны мониторингийн хэмжилт хийдэг. Усны чанарын шинжилгээг гүний худаг, цэвэршүүлсэн ус, ажилчидын хотхон, гал тогоо гэх мэт 5 цэгээс дээж авч Дорноговь аймгийн стандарт хэмжилзүйн сорилтын лабораторид улиралд 1 удаа шинжилгээ хийлгэдэг. Хаягдал

усны чанарын шинжилгээг улиралд 1 удаа Дорноговь аймгийн цаг уур, орчны шинжилгээний төвийн байгаль орчны шинжилгээний лабораторид хийлгэдэг.

Зураг 9. Усны дээж болон гүний худгийн хэмжилт

Ургамал орчинг хамгаалах: Үрийн нөөц бэлтгэх

Латин нэр: *Elaeagnus moorcrofti*

6-8 орчим метр өндөр ургадаг. Үр жимсний гадуур нь шар өнгийн хальстай. Үр нь судалтай, өндөг хэлбэртэй. 1.1см урттай. Ургах орчин: Элсэрхэг баянбүрдийн булаг, сайрын захаар тоорой сухайн хамтаар ургана. Жигд модны үр 11 кг, Буйлс модны үр 4кг, Хайлаас 4кг түүж хадгалсан.

Модны үр:Жигд, Буйлс, Хайлаасны үрийн бүрэн болцоос хамааран үр түүж хадгалах ажил хийгдэж байна.

Говийн нөхцөлд ургасан модноос үр бэлтгэх нь олон талын давуу талтай юм. Үүнд:

1. Үрээр тарилт хийхэд ургах хувь:80-90% байдаг
2. Тарилтын дараа ил талбайд гаргахад ургах чадамжийн хувьд:90-95%.
3. Өвчин хортонд тэсвэртэй. гэх мэт

Үр түүх явц

Зураг 10. Буйлс:
IV.20-с эхлэн ягаан цэцгээр гоёдог. Говийн хөрсөнд ургадаг бутлаг мод юм

Шимт хөрс хуулалт, хадгалалт

2024 оны Уулын ажлын төлөвлөгөөний дагуу 10 сарын эцсийн байдлаар 50см-н зузаантай 0.18га газар 990м³ шимт хөрс хуулсан байна. 2-р догол дээр ажиллаж байгаа учраас шинэ талбай бага хөндөгдсөн.

Зураг 11. Шимт хөрс ачилт, буулгалтын ажлын явц

Тэмдэгжүүлэлт

Шохойн чулуу болон хаягдал чулуулаг, шимт хөрс тээвэрлэх үед хүнд даацын машин механикийн хөдөлгөөнөөр сул шороо үүсэж, тоосжилт ихсэж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлдөг. Үйлдвэрийн бүсэд хурдны хязгаарлалтын 5 тэмдэг байршуулсан. Үйлдвэрийн бүсэд бш хурд сааруулагч хийсэн. Үйлдвэрийн бүсэд зорчиж байгаа техникүүдэд хурд хэмжигчээр хяналт тавьсан. 2023 онд хийгдэж эхэлсэн үйлдвэрийн хашаан доторх бетон замын ажил 2024 оны 8 сард дууссан.

Зураг 12. Техникийн хурдны хяналт

ТЭРБУМ МОД ҮНДЭСНИЙ ХӨДӨЛГӨӨН

НҮБ-ын Ерөнхий Ассамблейн 76 дугаар чуулганд оролцож буй Ерөнхийлөгч У.Хүрэлсүх Дэлхий нийтийн өмнө тулгараад буй уур амьсгалын өөрчлөлтийн асуудлыг шийдвэрлэхэд хувь нэмэр оруулахын тулд 2030 он гэхэд Монгол Улсад тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнийг зарласан бөгөөд энэхүү санаачлагын дэмжин Монполимет Групп 1 сая мод тарин ургуулах амлалтаа өгсөн.

Зураг 13. Нэг тэр бум үндэсний хөдөлгөөнийг дэмжин амлалт өгч баталгаажуулах үйл ажиллагаа

НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТАЙЛАН

“Монцемент билдинг материалс” ХХК-ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас өнөөгийн байдлаар 21.7 га ухаш 3.2 га хөрсний овоолго үүсэн байна. Харин 20 жилийн дараа уурхайн ухаш 16.6 га-аар тэлж хөрсний овоолго 21.3 га болж өөрчлөгдөхөөр байна. Уг төсөл нь ТЭЗҮ-д тусгагдсанаар 170 жилийн дараа хаагдах төлөвлөгөөтэй учир цаашид уурхайн явцын нөхөн сэргээлт болоод нөхөн сэргээлт хаалтын өмнөх туршилт судалгааны ажлыг хийж хэрэгжүүлэхээр байна.

ТЭЗҮ-д тусгагдсанаар төслийн үйл ажиллагаанаас шинээр 39.2 га талбай элэгдэл, эвдрэлд орно гэж тооцсон байна.

Иймээс холбогдох журмын дагуу үржил шимт хөрсний овоолгыг “MNS 5916:2008 стандартын дагуу үүсгэж, газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт” стандартын дагуу хадгалж хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ажиллана. Мөн уурхайн хаалт, нөхөн сэргээлтийг хийхдээ MNS 5914:2008, MNS 5915:2008, MNS 5916:2008, MNS 5917:2008, MNS 5918:2008, MNS 4943:2011, MNS 6296:2011, MNS 900:2005, MNS 6148:2010, MNS 3597:1983 стандартуудыг баримтлан хийх шаардлагатай.

Шимт хөрсийг 2-оос илүү жилээр хадгалах шаардлага гарч байгаа тул салхины зонхилох чиглэлийн дагуу шимт хөрсний овоолгын гадна талаар салхиар тоос шороо дэгдэн, шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хамгаалалт хийсэн.

Төслийн явцын нөхөн сэргээлтээр хийгдсэн ажлуудыг доорх хүснэгтээр үзүүлээ.

Хүснэгт 5. Нөхөн сэргээлтийн тайлан

Д/д	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Байгаль орчныг хамгаалахад хэрэгжүүлсэн хэмжээ	орчныг авч арга	Арга хэмжээний цар хүрээ	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
1.	Техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтэнд шаардагдах шимт хөрсийг стандартын дагуу хадгалах, хэлбэржүүлэлт хийх	Шимт хөрсийг хуулах 0.5 га талбай	0.18га		990 м ³	Олборлолтын зардалд тусгагдсан	Олборлолтын явцад	
		Шимт хөрсийг хамгаалах, хадгалах;	990 м ³					
2.	Уурхайгаас үйлдвэр хүрэх технологийн зам дагуу мод тарьж ой зурвас бий болгох	Зам дагуу	Технологийн зам дагуу нөхөн тарилт хийсэн. 45ш Жигд мод тарьсан.		Технологийн зам дагуу	45ш х 6.0=270.0	Жилийн турш	

3.	Шимт хөрсийг 2-оос илүү жилээр хадгалах шаардлага гарч байгаа тул салхины зонхилох чиглэлийн дагуу шимт хөрсний овоолгын гадна талаар салхиар тоос шороо дэгдэн, шимт хөрс алдагдахаас сэргийлж хашаа хамгаалалт хийж, овоолгын дээд гадаргуу, хажууг хэлбэршүүлэн олон наст өвслөг ургамал тарьж хамгаалалт хийнэ.	Шимт хөрс ургамалжуулах	Шимт хөрсний талбайн хэсгийг тойруулж хашуулж –Сухай – 45ш, Жигд-355ш тарилт хийсэн. Нийт 400ш мод тарьсан.	Үйлдвэрийн талбай	Улаан сухай 45ш x 7.0 = 315.0 Жигд 400ш x 6.0 = 2400.0 Нийт зардал: 2715.0		
4.	Үйлдвэрийн ногоон байгууламжийг сайжруулах	Тохижилт ногоон байгууламж бий болгох	Үйлдвэрийн гадна болон дотор талбайд Жигд- 1230ш нийт мод тарьсан.		Жигд 1230ш x 6.0 = 7380.0		
Нийт төсөв					10365.0		

“Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн 2024 онд нөхөн техник болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдэхгүй бөгөөд харин шимт хөрс хуулах ажил хийгдэх болно. Иймд шимт хөрсний үржил шимийг алдагдуулахгүй тоосжилт үүсгэхгүй байх үүднээс ургамалжуулан хадгалах бөгөөд уг ажилд 10365000 төгрөг зарцуулсан.

сухай 25ш, Тосон уурхайгаас 1450ш ирсэн Жигд мод суулгасан. Үйлдвэрийн дотор болон гадна талбайд нийт 1672ш мод тариалсан.

Зураг 15. Жигд мод тарилт

Мод бутны усалгаа, арчилгаа

Тарилтын дараах арчилгааг тогтмол хийснээр ургамал хэвийн ургах, цаг уурын нөхцөлд дассан тэсвэртэй болж ургана.

1. Модны зэрлэг ургамлыг 14 хоногт 1-2удаа тогтмол түүх.
2. Усалгааг дээрх хуваарийн дагуу улиралд нь зохицуулж хийх.
3. Зуны улиралд өглөө, оройд услах нь үр дүнтэй байдаг.
4. 7-сард өвчин хортонь эсрэг Децис-ийг бага тунгаар найруулж цацах.
5. Хуурайшилт ихтэй үед ургамал өвчлөх магадлал ихэсдэг.

Зураг 16. Модны усалгаа арчилгаа

Үрсэлгээ, Бойжуулалтын ажил: Хөрс бэлтгэх, бортого ховоо бэлтгэн чинжүү-80ш, хаш-80ш, ил талбайн лооль-200ш төрөл, Тарвас-200ш үрсэлгээг тус тус хийсэн.

Зураг 17. Өргөст хэмх, Чинжүү, Хулууны үрсэлгээ

Хүлэмжний тариалалт

Зуны улиралд ажилчидаа эко хүнсээр хангах зорилгоор: Хүлэмж болон ил талбайд БОНС-ийн төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу хүнсний ногоо тариалах бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна. Ил талбай болон хүлэмжинд дээрх ажлуудыг хийж гүйцэтгэж байна. Хүлэмжинд помидор, хаш, чинжүү тариалсан. Хүлэмжинд ургаж байгаа ургамлуудын сойлт, таналт, хөрс сийрүүлэлтийг зөв хийх хэрэгтэй байдаг. Мод үржүүлгийн хүлэмжинд бортоготой модны хог ургамал түүсэн.

Зураг 18. Хүлэмжний тарилт

Ил талбайн зохион байгуулалт

БОНС-ийн төлөвлөгөөний дагуух-ил талбайн зохион байгуулалтын план зургийн үндсэн дээр талбайн хуваарилалтыг хийж ил талбайд улбар шар хулуу/ rumpkin/ болон бусад төрлийн хүнсний ногоо тарьж ургуулдаг.

Зураг 19. Талбайн хөрс боловсруулалт

Ургалтын үеийн бүрэн болцоос хамааран түүвэрлэн хураалт хийнэ.

Зураг 20. Гадна талбайд тариалсан хулуу

ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд тухайн газрын биологийн олон янз байдал болон амьдрах орчны нөхцөл илүүтэй сайжирсан байх нь дүйцүүлэн хамгааллын гол зорилго оршино.

Хүснэгт 6. Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний тайлан

Хамгааллын арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа давтамж
Биотехникийн арга хэмжээ авах	Дорноговь аймгийн Өргөн сум, Эрдэнэ сум	-2024 оны 3 сарын 5, 6 өдрүүдэд Биотехникийн арга хэмжээний ажил хийсэн. Галба Өөш Долоодын Говийн Сав газрын захиргаанаас Амьтдын тоо, толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалж, идэш тэжээл бэлтгэж, өвс тэжээл тарааж өгөх ажилд тусламж үзүүлэх зорилгоор хамтран ажилласан.	Сум орон нутгийн хэмжээнд	-	2408.75	2024 он
Шанаган могойтын газар доорх усыг хамгаалах, Шувуун хөөврийн булгийг хашаажуулж хамгаалах.	Дорноговь аймгийн Өргөн сум Шувуун хөөврийн булаг	-Шувуун хөөврийн булгийн эхийг хамгаалах ажил 2024 оны 6 сарын 20-с хашааны гагнуурын ажил эхэлж, 9 сарын 20нд хашааны ажил дууссан. 2 гагнуурчин 3 сар ажилласан. 10 сарын 4, 5нд хашааг суулгасан. 10 сарын 8нд Өргөн сумын байгаль орчны байцаагчид хүлээлгэж өгсөн. 2м урттай, 120 өндөртэй 105ш хашаа орсон.	Сум орон нутгийн хэмжээнд	0.7 га	26770.0	2024 он
Нийт дүн					29'178.750	

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРИЙН 2024 ОНЫ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ БУЮУ БИОТЕХНИКИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ АЖЛЫН ТАЙЛАН

1.1 Галба Өөш Долоодын Говийн Сав газрын захиргаанаас Амьтдын тоо, толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устгах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалж, идэш тэжээл бэлтгэж, өвс тэжээл тарааж өгөх ажилд тусламж үзүүлэх зорилгоор хамтран ажилласан.

УС АШИГЛАГЧ АЖ АХУЙН НЭГЖҮҮДЭД

Монгол Улсын хэмжээнд зудтай, сав газрын хэмжээнд өнгөрөгч онд зуншлага муу, цас их байгаа энэ үед хулан адуу, хар сүүлтэй зээр, цагаан зээр, аргаль хонь зэрэг ан амьтдын идэш тэжээл хомс байгаагаас болж ан амьтад ихээр хоргодож байна.

Цаг үеийн ийм хүндрэлтэй үед Сав газрын Усны нөөцийн нэгдсэн менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлыг хэрэгжүүлэх хүрээнд ан амьтад био техникийн арга хэмжээ авах, өвс тэжээл бэлтгэх ажилд дэмжлэг үзүүлж та бүгдийг хамтран ажиллахыг хүсье.

ДАРГА Б.ЯЛАЛТБЯАР
449970051

Зураг 21. Биотехникийн арга хэмжээ

2024.03.05 өдөр Сайншандаас 2 техникт 400 боодол өвс 10 хүний бүрэлдэхүүнтэй очиж ачисан.

Зураг 22. Өвс ачилт

2024.03.06 өдөр

- 1.Өргөн-Аргаль уул- Өргөн
- 2.Өргөн-Эрдэнэ-Өргөн чиглэлд биотехник арга хэмжээ зохион байгуулахад 11 хүний бүрэлдэхүүнтэй 4 техник /2 техник нь ГӨДГС захиргаанаас/ ажилласан.

Зураг 23. Өргөн Аргалийн уул, Эрдэнэ чиглэлд хөдөлж байна.

Өргөн-Аргаль уул- Өргөн чиглэлд 2 техник 5 хүн бүрэлдэхүүнтэй баг нийт 360 км газарт 15 цаг ажилласан.

Зураг 24. Аргалийн ууланд Аргаль угалзад өвс тараалт

Өргөн-Эрдэнэ-Өргөн чиглэлд 4 хүний бүрэлдэхүүнтэй баг нийт 355 Км газарт 14 цаг ажилласан.

Зураг 25. Эрдэнэ суманд Цагаан зээр, Хулан адуунд өвс тараалт

ШУВУУН ХӨӨВРИЙН БУЛГИЙН ЭХИЙГ ХАМГААЛАХ АЖИЛ

Дорноговь, Өргөн сум

1.1 Төлөвлөгөө: 2024.06.18 өдрийн байдлаар Сумын байгаль орчны мэргэжилтэн болон орон нутгийн малчдын төлөөлөлтэй уулзаж булаг хаших тухай мэдээлэл хүргэж санал солилцов.

Зураг 26. Нутгийн иргэдийн төлөөлөлтэй уулзалт

1. Булаг усны эх ундаргыг сэргээх

2. 100х100м талбайг хашаажуулах /дотор талбайд нөхөн сэргээж моджуулах/

1.2 Булгийн эхийг хамгаалах хашааны гагнуурын ажил

2024 оны 6 сарын 20-с эхэлсэн. 9 сарын 8-ны өдөр хашааны гагнуурын ажил дууссан.

Зураг 27. Шувуун хөөдрийн булгийн эхийг хамгаалах хашааны гагнуурын ажил

1.3 Булгийн эхийг хамгаалах хашааны будгийн ажил
Хашааны будгийн ажил 9 сарын 8-с эхэлж, 9 сарын 20нд дууссан.

Зураг 28. Хашааны будгийн ажил

1.4 Булгийн эхийг хаших ажил
2024 оны 10 сарын 4, 5нд булгийн эхийг хаших ажил хийгдсэн.

Зураг 29. Булгийн эхийг хаших ажил

1.5 Өргөн сумын ЗДТГ-т Шувуун хөөврийн булгийн эхийг хамгаалсан хашааг хүлээлгэж өгсөн.

Зураг 30. Булгийн эхийг хамгаалах ажлыг ЗДТГ хүлээлгэж өгсөн.

Зураг 31. Булгийн эхийг хамгаалах ажлыг ЗДТГ хүлээлгэж өгсөн акт

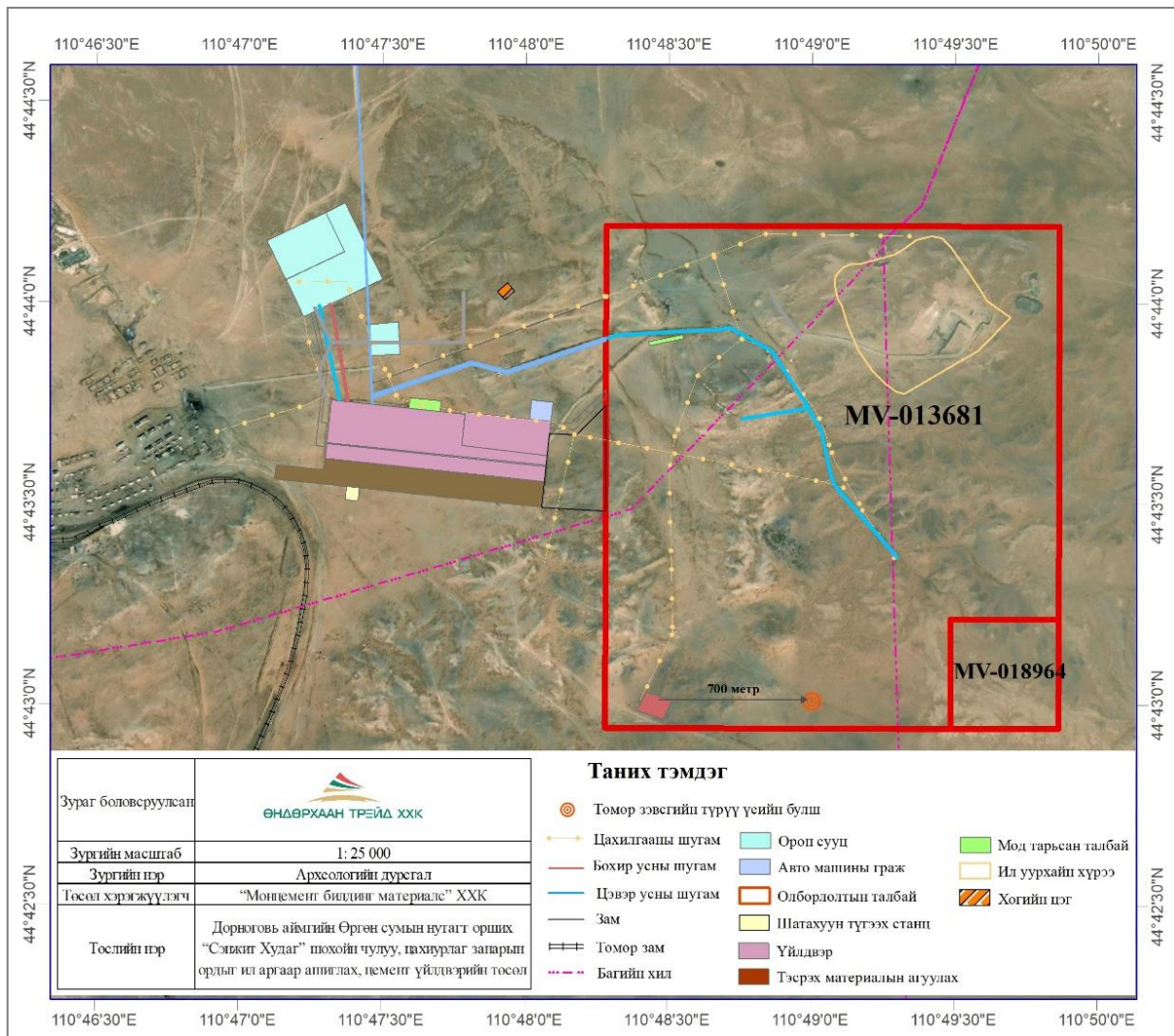
НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАЙЛАН

Төслийн талбай болон түүний нөлөөллийн бүсэд нүүлгэн шилжүүлэлт хийх малчин айл өрх байхгүй. Уурхай нь үйл ажиллагаа явуулж дууссаны дараа уурхайн хаалттай холбоотой нүүлгэн шилжүүлэлт хийгдэнэ.

ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТАЙЛАН

Археологийн хайгуул, тандан судалгааны ажлын үр дүнд ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайн урд хэсэгт дугуй хэлбэрийн намхан дардастай, голдоо хонхор булш нэгийг илрүүлэн дурсгалын гадаад зохион байгуулалтад үндэслэн хүрэл, төмрийн түрүү үед холбогдох булш, оршуулгын дурсгал хэмээн урьдчилсан байдлаар үзэж баримтжуулсан бөгөөд олборлолтын талбайгаас урагш 2 км тэсрэх бодисын агуулахаас 700 м-ээс 1 км зайтай нөлөөлөлд өртөхөөргүй байна.

Зураг 1. Археологийн олдворын байршил

- Газар шорооны ажлын үед өмнө нь судалж тогтоож чадаагүй археологийн болон түүх соёлын үлдэц, үнэт зүйлс өртөж болзошгүй. Иймд “Соёлын өвийг хамгаалах тухай хууль”-ийн заасны дагуу түүхийн болоод соёлын өв сангийн зүйлүүд олдох буюу байх магадлал ихтэй бол нэн даруй төслийн үйл ажиллагааг зогсоож, орон нутгийн засаг захиргаа мөн улс төрийн болон холбогдох шинжлэх ухааны судалгааны байгууллагуудад мэдэгдэх үүрэгтэй. Уг үүргээ хэрэгжүүлэн ажилласан.
- Түүх, соёлын дурсгал болон ард түмний зан үйлд харшлах зүйлсийг хөндөхгүй байхын үүднээс талбайд орших дурсгалт зүйлст хамгаалалт хийх, ойр орчмоор нь машин техник явуулахгүй байсан.

Хүснэгт 7. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний тайлан

Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нийт зардал Мян.төг	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Зураг
Соёлын өвийн талаарх сургалт, зааварчилгаа өгөх	Уурхайн ажилтнуудад		2024 онд уурхай болон үйлдвэрийн хэмжээнд 36 ажилтанд соёлын өвийн талаар сургалт орсон.	
Түүх соёлын дурсгалт газрыг тоногдон дээрэмдүүлэхээс урдчилан сэргийлэх, тэмдэг тэмдэглэгээ хийх, ажиглалт хамгаалах арга хэмжээ авах	Дурсгалт газар	200.0	Дугуй хэлбэрийн намхан дардастай, голдоо хонхор булш нэгийг илрүүлэн дурсгалын гадаад зохион байгуулалтад үндэслэн хүрэл, төмрийн түрүү үед холбогдох булш, оршуулгын дурсгал хэмээн урьдчилсан байдлаар үзэж баримтжуулан хадгалж байна.	
Төслийн талбайд шинээр газар хөндөх үед соёлын өвд хамаарах эд өлгийн зүйл олдох үед холбогдох археологи, палентлого газарт мэдэгдэх	Газар шорооны ажил хийх талбайд зөвхөн илэрсэн тохиолдолд	Илэрсэн үед ашиглах гэнэтийн зардал учир жил бүрийн БОМТ-ын зардалд тусгаагүй болно.	Төслийн талбайд шинээр газар хөндөх үед соёлын өвд хамаарах эд өлгийн зүйл олдоогүй.	
Нийт зардал		200.0		

Түүх соёлийн дурсгалт зүйлийг хамгаалах хууль тогтоомж, байгууллагын авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээг үйлдвэр болон уурхайн ажилчдад танилцуулсан.

Дорноговь аймгийн Өргөн суманд байрлах хүрэл зэвсгийн үеийн булшийг тоногдон дээрэмдүүлэхээс урдчилан сэргийлж, тэмдэг тэмдэглэгээ хийсэн.

Хүрэл зэвсгийн үеийн байршлыг тогтоосон.

Зураг 32. Тэмдэг байршуулахаас өмнө

Зураг 33. Тэмдэг байршуулсан байдал

Хүрэл зэвсгийн үеийн булш

МЭӨ 1300-300 жилийн өмнөх археологийн соёл

/ Location N444305.4, E1104901.4/

Монцемент биддинг материалс ХХК

/Түүх, соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай Монгол Улсын хуулийн 16 дугаар зүйлийн 6, 7-д заасны дагуу түүх, соёлын үнэ хэдэнх дурсгалт зүйлийн бүрэн бүтэн байдлыг хангах зорилгоор эргэн тойронд нь хамгаалтын бүс тогтоох, хашаа барих, шай, самбар, шон, талх тэмдэг тэйж тавих ажилг сүм дүүрэг, багийн Засаг дарга, хэлбэгдөж аж ахуйн нэгж, байгууллага хариуцаж гүйцэтгэнэ./

2024 он

Зураг 34. Булшин дээр байрлуулсан тэмдэгний тайлбар

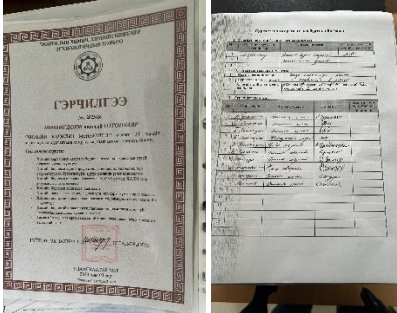

ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Тэсэлгээний ажил нь шохойн чулуу, цахиурлаг занаржсан аргиллит зэрэг чулуулагт хийх тул чулуулгийн физик-механик шинж чанарт тулгуурлан үзүүлэлтүүдийг сонгож тооцоолсон. Шохойн чулууны бат бөхийн коэффициент нь профессор М.М.Протодьяконовын ангиллаар III бүлэгт буюу хүнд тэслэгдэх зэрэгт орох ба эзлэхүүн жин дунджаар 2.59 тн/м байна

Тэсэлгээнд Анфо болон Эмульсийн тэсрэх бодисыг хэрэглэхээр тооцсон ба 20 жилийн хугацаанд 1.5 сая.м^3 уулын цулын материалд 1.1 тонн эмульсийн тэсрэх бодис хэрэглэхээр тооцсон байна.

Цементийн үйлдвэрийн технологийн дамжлагад химийн бодис ашиглахгүй бөгөөд лаборатори болон саарал ус цэвэршүүлэх системд химийн бодис ашиглана. Лаборатори болон саарал ус цэвэршүүлэхэд нийт 102 нэр төрлийн бодисыг жилд ойролцоогоор 221.6 кг хуурай, 192 л шингэн бодис хэрэглэхээр тооцсон байна. Химийн бодисын нэр томьёо, зарцуулалтын хэмжээг химийн эрсдэлийн үнэлгээнд нарийвчлан авч үзсэн.

Хүснэгт 8. Химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн тайлан

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тоо хэмжээ Нийт зардал (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг
	Лабораторийн ажилчдад бодис материалын шинж чанар, аюулгүй ажиллагааны зохих мэдэгдэхүүнийг олгож, заавар журам боловсруулж ажиллах Агуулахад хадгалах бодис материалын “data sheet”-д тусгагдсан хадгалах нөхцөл болон бусад нөхцлийг баримтлах.	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	2024 оны 4 сарын 5-ны өдөр Лабораторийн 10 ажилтанд Химийн бодис аюулгүй ажиллагааны сургалтын хүрээнд М.Отгонбаяр, Н.Буянхишиг, Б.Юмжирмаа нар “Химийн бодисын менежмент” гэсэн сэдэвтэй 24 цагийн сургалтыг орсон.	1950.0	Төслийн хугацаанд	
Химийн Бодисын ашиглалт хамгаалалт	Химийн бодисын хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулах арга хэмжээ авах	ЧЛХ, ЭХУХХ	Үйлдвэрт хэрэглэж байгаа бүх химийн бодисыг холбогдох хууль дүрэм, стандарт, нормын дагуу химийн бодисын агуулахад хадгалж байна. Лабораторийн ажилчид өдөр бүр хяналт тавьж ажилладаг.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	
	Шингэнийг алдагдуулахгүй байх зорилгоор савалгаатай материалын таг, лац ломбийг тогтмол шалгаж байх, шингэн агуулж буй савыг гэмтээхээс хамгаалах боломжит арга хэмжээг авах	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Шингэнийг алдагдуулахгүй байх зорилгоор савалгаатай материалын таг, лац ломбийг сард 1 удаа шалгадаг. Шингэн агуулж буй савыг гэмтээхээс хамгаалан шалан дээр байрлуулдаг.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Тоо хэмжээ Нийт зардал (төгрөг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зураг																														
	Химийн бодисын хяналт, саармагжуулалт, устгалыг зааврын дагуу гүйцэтгэх	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Химийн бодисыг зааврын дагуу химийн бодисын агуулахад хадгалж, саармагжуулж, Элемент ХХК-р устгал хийлгэж байна.	ҮАЗ-д тусгагдсан	Төслийн хугацаанд	 <p>АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДАЛ УСТГАЛЫН АКТ Аюултай хог хаягдал тасвараар, цуглуулах, шатаах, устгах тасвараар байгуулсан. Хуви: 105.3-р хорооноос хог, 2010 оны 7-р сар / Утас: 7727-3700, 7723-3131</p> <p>2023 оны 10 сарын 10 өдөр / Ажлын дугаар: 23/АБР / Улаанбаатар хот</p> <p>Аюултай хог хаягдал үүсгэгч: "Монцемент Бэлэнгийн материал" ХХК, Өргөн үйлдвэр</p> <p>Устгалыг оруулсан аюултай хог хаягдалын жагсаалт</p> <table border="1" data-bbox="1736 534 2072 646"> <thead> <tr> <th>№</th> <th>Хаягдалын нэр, төрөл</th> <th>Хэмжээ</th> <th>Нэгж /кг, м³</th> <th>Аюултай хаягдал</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Бодисын хоолоон сав-дуувар</td> <td>27.4</td> <td>кг</td> <td>Хөргөй хог хаягдал</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Бодисын хоолоон сав-цацан</td> <td>105.2</td> <td>кг</td> <td>Устгалын аюултай хог хаягдал</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Хүрчлийн хаягдал</td> <td>50</td> <td>кг</td> <td>Илжмэл, шартай</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Хөлийн хаягдал</td> <td>1200</td> <td>кг</td> <td>Аюултай</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Нийт</td> <td>1472.6</td> <td>кг, м</td> <td>-</td> </tr> </tbody> </table> <p>Устгалыг явуулсан: Дүрэн 1472.6кг аюултай хог хаягдал "Замын" ХХК-ийн аюултай хог хаягдал хувиар авах, устгах, хөлийн хувиар авч саармагжуулах зорилготой шатаах, устгах, 1200кг -г бүрэн шатаах хаягдал үнсийг тасвараар устгах.</p> <p>Жич: Устгах орчин бодисын нэр, төрөл, хаягдал, устгалын турш хаягдал.</p>	№	Хаягдалын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, м³	Аюултай хаягдал	1	Бодисын хоолоон сав-дуувар	27.4	кг	Хөргөй хог хаягдал	2	Бодисын хоолоон сав-цацан	105.2	кг	Устгалын аюултай хог хаягдал	3	Хүрчлийн хаягдал	50	кг	Илжмэл, шартай	4	Хөлийн хаягдал	1200	кг	Аюултай	Нийт		1472.6	кг, м	-
№	Хаягдалын нэр, төрөл	Хэмжээ	Нэгж /кг, м³	Аюултай хаягдал																																
1	Бодисын хоолоон сав-дуувар	27.4	кг	Хөргөй хог хаягдал																																
2	Бодисын хоолоон сав-цацан	105.2	кг	Устгалын аюултай хог хаягдал																																
3	Хүрчлийн хаягдал	50	кг	Илжмэл, шартай																																
4	Хөлийн хаягдал	1200	кг	Аюултай																																
Нийт		1472.6	кг, м	-																																
Лаборатори болон ус цэвэршүүлэх байгууламжид ашиглах химийн бодисын хадгалалт, ашиглалтын стандарт, дүрэм журам мөрддөггүйн улмаас эрсдэл үүсэх	Химийн бодисын ашиглалтын холбогдох тогтсон хүргүүлж байх	Лабораторийн химийн бодистой харьцаж ажиллаж байгаа бүх шатны ажилтан, албан хаагчид химийн бодистой харьцах заавар зөвлөмжийг хэрэгжүүлэн ажиллах	Болзошгүй ослын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулан ажилласан. Химийн бодисын ашиглалтын тайланг Өргөн сумын байгаль орчны байцаагчид жилд 1 удаа тогтсон хугацаанд хүргүүлж байна.	ҮАЗ-д тусгагдсан зардалд тусгасан. / Нэгж зардлаар бус нийт зардлаар тооцсон/	Төслийн хугацаанд	 <p>Мониторинг системийн ажиллагааны диаграмм</p> <p>1. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>2. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>3. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>4. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>5. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>6. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>7. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>8. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>9. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>10. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>11. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>12. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>13. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>14. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>15. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>16. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>17. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>18. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>19. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>20. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>21. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>22. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>23. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>24. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>25. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>26. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>27. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>28. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>29. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>30. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>31. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>32. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>33. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>34. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>35. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>36. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>37. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>38. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>39. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>40. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>41. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>42. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>43. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>44. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>45. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>46. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>47. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>48. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>49. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>50. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>51. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>52. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>53. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>54. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>55. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>56. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>57. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>58. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>59. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>60. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>61. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>62. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>63. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>64. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>65. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>66. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>67. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>68. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>69. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>70. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>71. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>72. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>73. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>74. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>75. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>76. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>77. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>78. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>79. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>80. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>81. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>82. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>83. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>84. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>85. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>86. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>87. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>88. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>89. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>90. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>91. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>92. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>93. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>94. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>95. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>96. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>97. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>98. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>99. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p> <p>100. Мониторинг системийн ажиллагааны үндэсний зардал</p>																														
Зардал				1950.0																																

ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

Монцемент билдинг материалс -ийн “Сэнжит худаг” шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төсөл нь өөрийн үйл ажиллагаандаа ISO 45001 буюу Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн стандартыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэхээр зорин ажиллаж байна. Уурхай болон үйлдвэрийн гэнэтийн ослын эрсдэлийн үнэлгээ болон тэдгээрээс урьдчилан сэргийлэх, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөний дагуух тайланг доорх хүснэгтэд хураангуй байдлаар үзүүлэв.

Хүснэгт 9. Осол эрсдэлийн менежментийн тайлан

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Зураг
<p>Аадар бороо, үер</p>	<p>Хажуугийн урсацаар хөрс эвдрэх, уруйн идэгдэлд өртөж болзошгүй газруудад мөр жим гаргахгүй байх талаас анхаарч, жалганы ойролцоо хог хаягдлын цэг, шатах тослох материалын агуулах, бохир усны нүх зэрэг барилга байгууламж байрлуулахгүй байхад анхаарч хяналт тавьж ажиллана.</p>	<p>Үерийн шуудууны хогийг зуны улиралд 7 хоногт 1 удаа цэвэрлэдэг. Үерийн шуудууны ойролцоо хог хаягдлын цэг, шатах тослох материалын агуулах, бохир усны нүх, барилга байгууламж байхгүй. 2024 оны 8 сарын 16нд Дорноговь аймгийн Өргөн суманд үер буусан. Үерийн үеийн зураг, тайлбарыг доор оруулсан.</p>	<p>Уурхайн бүсэд</p>	<p>-</p>	<p>Тухай бүрд</p>	
<p>Аянга, цахилгаан</p>	<p>ШТС, үүрэн телефоны антенн зэрэг байгууламж, объектуудад байрлуулсан аянга зайлуулагчийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, бэлэн байдалд байлгах. -Цахилгаан цэнэгтэй орчноос аль болох зайдуу байх, цахилгаан цэнэгтэй тоног төхөөрөмжүүдийг унтраах, аянга цахилгаантай үед хэмжилт хийх болон цахилгаан цэнэг үүсгэх багаж төхөөрөмжтэй ажиллахаас зайлсхийх, аянга цахилгаантай үед утсан холбоо хэрэглэхгүй байх, шаардлагатай тохиолдолд цахилгаанаар ажилладаг бүх тоног төхөөрөмжийг унтраах</p>	<p>ШТС, үүрэн телефоны антенн зэрэг байгууламж, объектуудад байрлуулсан аянга зайлуулагчийн бүрэн бүтэн байдлыг Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ ТӨХК-р жилд 1 удаа шалгуулдаг. 2024 оны 2 сарын 4-9 хооронд нийт ажилчдын сургалтаар Цахилгаан цэнэгтэй орчноос аль болох зайдуу байх, цахилгаан цэнэгтэй тоног төхөөрөмжүүдийг унтраах, аянга цахилгаантай үед хэмжилт хийх болон цахилгаан цэнэг үүсгэх багаж төхөөрөмжтэй ажиллахаас зайлсхийх, аянга цахилгаантай үед утсан холбоо хэрэглэхгүй байх, шаардлагатай тохиолдолд цахилгаанаар ажилладаг бүх тоног төхөөрөмжийг унтраах талаар хичээл орсон.</p>	<p>Уурхайн бүсэд МБМ ХХК</p>	<p>-</p>	<p>Тухай бүрд</p>	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Зураг
<p>Хүчтэй салхи, шуурга</p>	<p>Хүчтэй салхины цаг агаарын шинэчилсэн мэдээллийг тогтмол сонсож уурхайн шуурхай хуралдаан дээр мэдээлж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ авч байх.</p>	<p>Шинэ 7 хоногийн 1 дэх өдөр болгон 5 хоногийн цаг агаарын урьдчилсан мэдээг Өргөн үйлдвэр гэсэн Teams-н групп дээр байршуулдаг. 2024 оны 4-6 сард Цаг агаарын нөхцөл байдал-Үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал салхины хурд 18-20м/сек хурдтай. Уурхай 2 ээлжийн 24 цагийн зогсолт хийсэн. Үйлдвэрийн ажилчид гадаа талбайн ажлаа зогсоодог. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын мэргэжилтэн ажилчдын ажлын болон амрах байрны, тоног төхөөрөмжөөс дэл сул унжсан утас эх биетэйгээ муу бэхлэгдсэн хаалт, саравчны шил, модон болон металл хэсгүүдэд үзлэг хийж, хэлтэс, нэгжүүдийн менежрүүдэд ажлын байрны үзлэг илгээдэг.</p>	<p>Уурхайн бүсэд</p>	<p>-</p>	<p>Тухай бүрд</p>	
<p>Үйлдвэрлэлийн болзошгүй аюул, осол</p>	<p>Ажилд хэрэглэгдэх уул тээврийн машин механизмын найдвартай ажиллагаа хангагдсан, тэдгээрийн сигнал, тоормос, хөдлөх эд ангиудын хаалт, гал унтраах хэрэгслүүд, гэрэлтүүлэг зэрэг бүрэн бүтэн байдлыг байнга шалгаж байх. -Уул тээврийн машин механизмуудын тосолгоо, арчилгааны материалуудыг битүү төмөр саванд хадгална.</p>	<p>2024 оны 10 сарын 16 нд Тээврийн хэрэгслийн бүрэн байдлыг шалгах үзлэг хийсэн. Нийт 32 техникийн сигнал, тоормос, хөдлөх эд ангиудын хаалт, гал унтраах хэрэгслүүд, гэрэлтүүлгийг шалгасан. Уул тээврийн машин механизмуудын тосолгоо, арчилгааны материалуудыг битүү төмөр саванд хадгалдаг.</p>	<p>ЗМХ, ХАБЭАБОХ ШТС, Агуулах</p>	<p>-</p>	<p>Тухай бүрд</p>	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Зураг
Эрүүл мэндийг хамгаалах талаар	Ажилтнуудын эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгт хамруулах.	Эрүүл мэндийн сайдын А340-р тушаалын дагуу “Хужиртсод” хөдөлмөрийн эрүүл мэндийн эмнэлгийн эрүүл мэндийн хугацаат үзлэг хийгдсэн. Үзлэг, шинжилгээнд нийт 287 ажилтан хамрагдахаас 195 ажилтан буюу 67.9% тай хамрагдсан. Үүнээс эрэгтэй 124, эмэгтэй 71 ажилтан хамрагдсан.	Уурхайн нийт ажилчид	-	Тухай бүрд	
Тоног төхөөрөмжийн гэмтэл, элэгдэл эвдрэлээс	Машин механизм, тоног төхөөрөмжийг бүрэн бүтэн байдлыг жилд тогтмол шалгаж засвар үйлчилгээг заасан цаг хугацаанд хийж байх хэрэгтэй	Засвар механикийн хэлтэс тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн байдлыг сард 3 удаа тогтмол шалгадаг. Зарим нэг тоног төхөөрөмжийг өдөр бүр шалгадаг.	Засвар механикийн хэлтэс	Тогтмол	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай	
Ил уурхайн гарч болзошгүй осол	Уурхайд гарсан осол, аюул, хор уршгийг шуурхай арилгах, даамжрахаас урьдчилан сэргийлэх, хүний амь насыг аврах төлөвлөгөө боловсруулан баталж ажиллах	Монполимент ХХК-н Сэнжит худаг уурхайн 2024 оны гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө, Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутагт орших Сэнжит худаг шохойн чулууны ил уурхайн 2024 оны аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг батлуулан ажиллаж байна.	Ил уурхай ба уурхайн бусад талбай	1050.0	2024 он	
	Тэсэлгээний бодисын агуулахын хамгаалалтын далан шинэчлэх, камер суурилуулах, гэрэлтүүлэг шинэчлэх.	2024 онд Тэсэлгээний бодисын агуулахын хамгаалалтын даланг сайжруулсан. Шинээр 1ш камер суурилуулсан. Гэрэлтүүлэгийг сайжруулж 2ш гэрэл шинээр суурилуулсан.	Ил уурхай ба уурхайн бусад талбай	700.0	2024 он	

Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Зураг
		Нийт дүн		1750.0		

“Монцемент билдинг материалс” -ийн Сэнжит худаг шохойн чулуу, цахиурлаг занарын ордыг ил аргаар ашиглах, цемент үйлдвэрлэх төслийн осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд 1’750’000 төгрөгийг зарцуулсан байна.

Аадар бороо, үерийн аюулаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа:

Зураг 35. Үерийн шуудуу цэвэрлэгээ

2024 оны 8 сарын 16нд 17:30 цагийн үед үер буусан. Аадар бороо 30 минут орж 39мм тунадас буусан. Энэ хэмжээ нь зуны туршид орох тунадасны хэмжээ юм. Аадар бороо орсны дараа бүх ажилчдыг усны гутлаар хангасан.

Зураг 36. 2024 оны 8 сарын 16нд Үер буусан

Үерийн дараа тоног төхөөрөмжүүдэд орсон бүх усыг гономоор соруулж, үерийн шуудуунд сайжруулалт хийж, шороон далан олныг нэмэлтээр хийсэн.

Зураг 37. Тоног төхөөрөмжрүү орсон усыг гадагшлуулалт

Бороо орж дууссаны дараа үерийн шуудуунууд хальж урсаж байсан ч тэр их усыг маш хурдан гаргаж чадахгүй шороон далан нэмэлтээр хийж өгсөн.

Зураг 38. Үйлдвэрийн табайгаар шороон далан нэмэлтээр хийж байна.

ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТАЙЛАН

“Монцемент Билдинг Материалс” ХХК –ийн бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж нь цагт 10 м³ бохир усыг цэвэрлэх хүчин чадалтай. Механик, биологийн болон гүний цэвэрлэгээ бүрэн хийж хлорын диоксидоор халдваргүйжүүлж үйлдвэрийн технологийн усанд эргүүлэн ашигладаг учир шингэн хаягдал үүсэхгүй. Харин уурхайн болон үйлдвэр ажилчдын хотхоноос ахуйн болон үйлдвэрээс ахуйн хуурай хог хаягдал гарахаар байна. Төслийн үйл ажиллагаанаасаа гарч буй хог хаягдлын хэмжээг багасгах, эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгах, дахин ашиглах болон дахин боловсруулах замаар гарсан хог хаягдлын хэмжээг бууруулах, хог хаягдлаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг аль болох бага байлгах үүднээс хог хаягдлын менежментийг маш сайн хэрэгжүүлэх ажиллах шаардлагатай.

Зураг 2. Хог хаягдлыг бууруулах менежментийн үндсэн зарчим

Төслийн хүрээнд хог хаягдлыг менежментийг хэрэгжүүлэх зорилгоор дараах дотоод журмуудыг даган мөрддөг.

- Хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, устгах журам
- Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах хадгалах журам

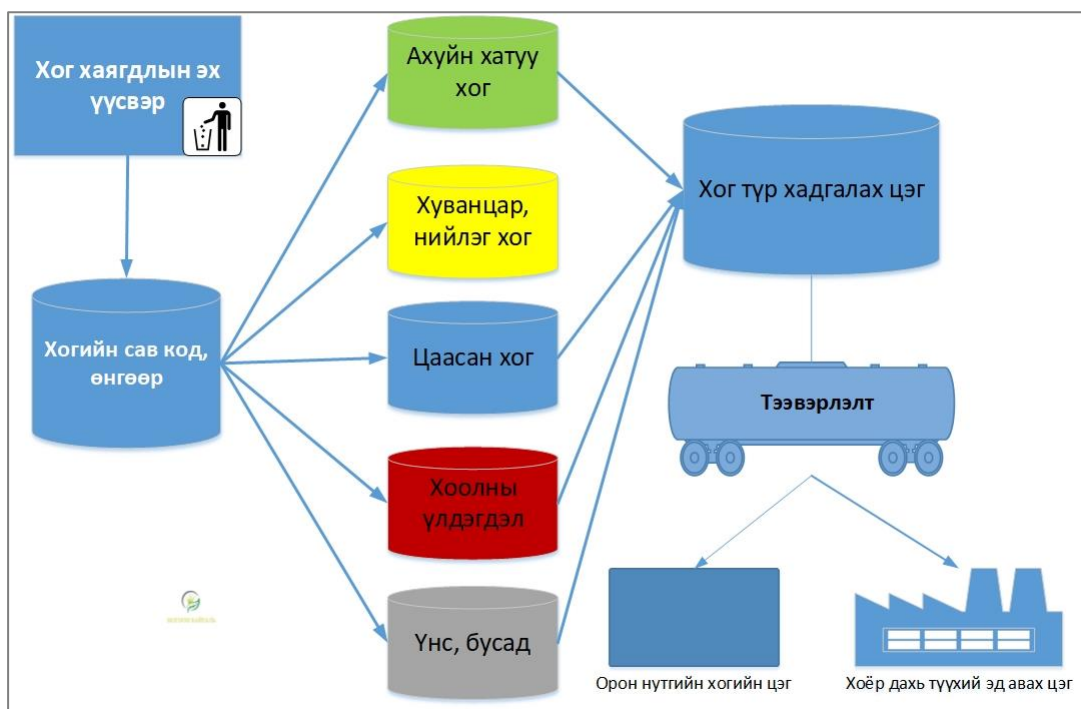
Журмын дагуу доорх арга хэмжээг авч хэрэгжүүл ажиллана.

Үүнд:

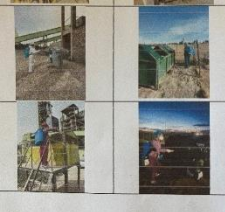
- Уурхайн хог хаягдлыг багасгах, хянах дотоод журам боловсруулах
- Хогийг анхан шатанд нь ангилан, ялгаж дахин ашиглах боломжтой хог хаягдлын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэх
- Зориулалтын хогийн савнуудыг тусгай талбайд байрлуулж, битүүмжлэл сайтай байлгах

- Хог хаягдлыг зохистойгоор хаяж байгаа эсэхэд тогтмол хяналт тавьж ажлын байрны шалгалт тогтмол явуулах, ажилчдад заавар зөвлөмж өгөх
- Орон нутагт жижиг, дунд бизнесийг дэмжих зорилгоор уурхайн хог хаягдлыг тээвэрлэх, устгах зэрэг ажлуудыг гүйцэтгэх орон нутгийн компани, сумын удирдлагатай хамтарсан гэрээ байгуулан хог хаягдлыг тогтмол хугацаанд тээвэрлэж байх
- Уурхайн машин механизмаас гарах тос, тосолгооны материалын сав хуванцрыг битүүлж сайтай боловсруулах үйлдвэрт тушаах
- Хаягдал дугуй болон төмрийн хаягдлыг ангилан ялган цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх
- Хог хаягдлын менежментийг үр ашигтай явуулахад хог хаягдлын ангилан ялгалт нэн чухал бөгөөд хаягдлыг зайлуулах тохиромжтой зөв арга замыг тогтоож зөв чиглүүлж өгдөг. Хог хаягдлын ангилан ялгалтыг эх үүсвэр дээр нь болон хог хаягдлыг хүлээн авах нэгдсэн цэг дээр явуулдаг. Эх үүсвэр дээрх хог хаягдлын ангилан ялгалтыг хялбар, үр дүнтэй байлгах зорилгоор хогийн савуудыг өнгөөр кодчилсон ба хог хаягдлын төрлөөр хаягжуулсан савнуудыг шаардлагатай цэгүүдэд байрлуулан ажилладаг.

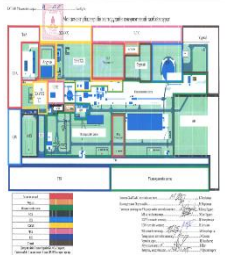

Зураг 3. Хог хаягдлын нөлөөллийг буруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

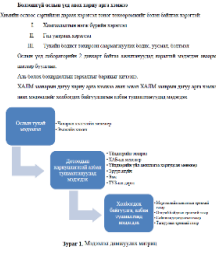
Хүснэгт 10. Хог, хаягдлын менежментийн тайлан

Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Зардал мян/төг	Тоо хэмжээ	Хэрэгжилт	Зураг	Хугацаа	Баримтлах эрхзүйн баримт бичиг
Ахуйн	10.1.1 Хог хаягдлын гэрээг орон нутагтай байгуулж, төлбөрийг гэрээний дагуу төлөх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	1650.0	12	Дорноговь аймгийн Өргөн сумын ЗДТГ-тай хог хаягдлын гэрээг байгуулж төлбөрийг гэрээний нөхцөлийн дагуу төлж байна.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.2 Хог хаягдлын бүртгэл хөтөлөх.	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	ҮАЗ	12	Аюултай хог хаягдал болон энгийн хог хаягдлын бүртгэл хөтөлсөн.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.3 Ахуйн хог хаягдлаас дахин боловсруулах, хог хаягдлыг аймгийн төвт “Дэлгэр Дэрс” ХХК гэрээ байгуулан нийлүүлэх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 1 удаа	-	12	Ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгаж Дорноговь аймагт үйл ажиллагаа явуулж буй Эко Говь ХХК-тай хамтран ажиллах гэрээ байгуулж дахин боловсруулах боломжтой хог хаягдлыг тушааж байна.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.1.4 Дулааны улиралд хогийн сав, гал тогоо, ариун цэврийн байр, хогийн цэгт ариутгал, халдваргүйжүүлэлт хийх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	м ²	ҮАЗ	5800	2024 оны 3 сарын 30нд “Ариусахуй шанд” ХХК-иар 7900м ² талбайд халдваргүйтгэл 4500м ² , шавьжгүйтгэл 3400м ² хийлгэсэн. Үйлдвэрийн хогийн цэгүүдийн ДП 2Т 0.04% уусмалаар халдваргүйтэл, Желю 5% уусмалаар шавьжгүйтгэл хийлгэсэн.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль, Эрүүл ахуй, халдвар хамгаалалын тухай хууль.

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	10.1.5 Орчны хог хаягдалд тогтмол хяналт тавьж, сартулам орчны цэвэрлэгээг хийнэ.	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Сард 2-3 удаа	ҮАЗ	-	7 хоног бүрийн 5 өдөр 15:00 цагаас үйлдвэрийн дотор, гадна талбайн цэвэрлэгээг хийдэг. Байгаль орчны мэргэжилтэн хяналт тавьж ажилладаг.		2024 он	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Хог хаягдлын тухай хууль.
Үйлдвэрийн	10.2.1. Засварын газраас гарах ашигласан тос, нефть бүтээгдэхүүнийг цуглуулан, хадгалах, дахин ашиглан гэрээт компанид гэрээний дагуу нийлүүлэх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Жилд	-	1	Үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж болон техникийн засвар үйлчилгээнээс гарсан 28200л ашигласан тос, маслыг Тусгай зөвшөөрөл бүхий Түмний хишиг ХХК-д тушаасан.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль
	10.2.2. Хог хаягдлыг БОХ-6.1, БОХ-6.2 маягтын дагуу мэдээллэх	Үйлдвэр болон Сэнжит худаг, уурхай ажилчдын орон сууц	Жилд	-	1	Хог хаягдлыг БОХ-6.1, БОХ-6.2 маягтын дагуу мэдээллэдэг.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль
Аюултай	10.3.1. Аюултай хог хаягдал болох тос, масло асгарсан тохиолдолд бүртгэл хөтөлж саармагжуулалтыг газар дээр нь авч ажиллах, хяналт тавих	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Өдөр бүр ажлын байрны үзлэг шалгалт	ҮАЗ	-	Ашигласан тос, масло асгарсан үед асгаралтыг мэдээлэх хуудсыг бөглөн байгаль орчны мэргэжилтэнд мэдээллэнэ. Тухайн асгаралт болсон газрыг цэвэрлэх зааврыг өгч, бохирдсон хөрсийг зориулалтын талбайд байршуулан саармагжуулах арга хэмжээ авна. / тос, масло асгаралтын журам/		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль

МОНЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭР “СЭНЖИТ ХУДАГ” ШОХОЙН ЧУЛУУ, ЦАХИУРЛАГ ЗАНАРЫН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ, ЦЕМЕНТ ҮЙЛДВЭРЛЭХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН ТАЙЛАН

	10.3.2 Химийн хорт болон аюултай бодисын ашиглалт, зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, тайлан мэдээг холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлж байх	Үйлдвэрийн бүх төрлийн байгууламжууд	Жилд 1 удаа	ҮАЗ	1	Химийн хорт болон аюултай бодисын ашиглалт, зарцуулалтын бүртгэл хөтөлж, тайлан мэдээг Өргөн сумын Байгаль орчны улсын байцаагчид жилд 1 удаа тогтсон хугацаанд хүргэж өгдөг.		2024 он	Хог хаягдлын тухай хууль Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль	
Нийт								1650.0		

Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний зардал нь дээрх хүснэгтэд тооцоолсноор жилд 1'650'000 төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Төслийн талбайд үйлдвэрлэлийн бүхий л шатнаас гарах хог хаягдлыг хүрээлэн буй орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байх талаас анхаарч урьдчилан сэргийлэх, хязгаарлах, хамгаалах, дахин ашиглах арга хэмжээг төлөвлөж удирдлага зохиан байгуулалтаар хангаж зохицуулан ажиллах нь чухал гэж үзэж ажиллалаа.

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд болон 2020 оноос БО-ны биелэлтийн тайлангын дүгнэлтэнд тусгагдсан чиглэлийн дагуу хог хаягдлын ангилан ялгалт хийж Дорноговь аймгийн “Эко говь ХХК”-тай хийсэн гэрээний дагуу тушааж эхлэн ажиллаж байна.

Зураг 39. Дорноговь аймгийн Хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэр-Эко говь үйлдвэртэй гэрээний дагуу хамтран ажиллаж байна.

Өргөн сумын ЗДТГ-с ирүүлсэн албан тоотын дагуу үйлдвэрийн гадна талбай-200м-т, мөн ААН-ийн нийтийн их цэвэрлэгээг 2024 оны 5 сарын 3, 6 сарын 7, 7 сарын 5, Өргөн сумын 100 жилийн ойн баяртай холбоотой 7 сарын 23, 9 сарын 8-нд нийт 5 удаа цэвэрлэгээ хийсэн. нийт-6 хэлтэс нэгжийн 29 ажилтан хамрагдаж тогтоосон маршрутын дагуу орчны хог хаягдлыг цэвэрлэсэн. Өргөн сумын БОБ-д Нийтийн цэвэрлэгээ, хог хаягдлын тайланг боловсруулан хүргүүлсэн.

Зураг 40. Нийтийн их цэвэрлэгээ

Зураг 41. Нийтийн их цэвэрлэгээ

ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл болон Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар тухайн төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг төсөл хэрэгжүүлэгчид өгөгдсөн. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна.

Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон төслийг хэрэгжүүлэх явцад төсөл хэрэгжүүлэгчээс байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний үр дүн, төслийг хэрэгжүүлж буй сумын нутаг дэвсгэрт бий болж болзошгүй өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор хяналтын үзүүлэлтүүд, байршил, хийх хугацаа, зардал, баримтлах стандарт, аргачлалыг тодорхойлж энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ) нь төслийн нөлөөллийн болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүс нутагт гарч болзошгүй өөрчлөлтүүдийг эрт тодорхойлох, сөрөг нөлөөллийг бууруулах үйл ажиллагааны үр дүнг илтгэх, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын байгууллага, нутгийн оршин суугчдад байгаль орчин, амьдрах орчны өөрчлөлтийн талаар бодит мэдээлэл өгөх үндсэн зорилготой.

БОХТ болон ОХШХ-ийн хэрэгжилтийн тайланг заасан хугацаанд гаргаж төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн захиргаа, ойр орчмын нутаг дэвсгэр дэх иргэдэд танилцуулах тэдний саналыг нэгтгэн тусгах ажлыг зохион байгуулах, оролцогч болон сонирхогч талуудад мэдээллийг ил тод байлгах.

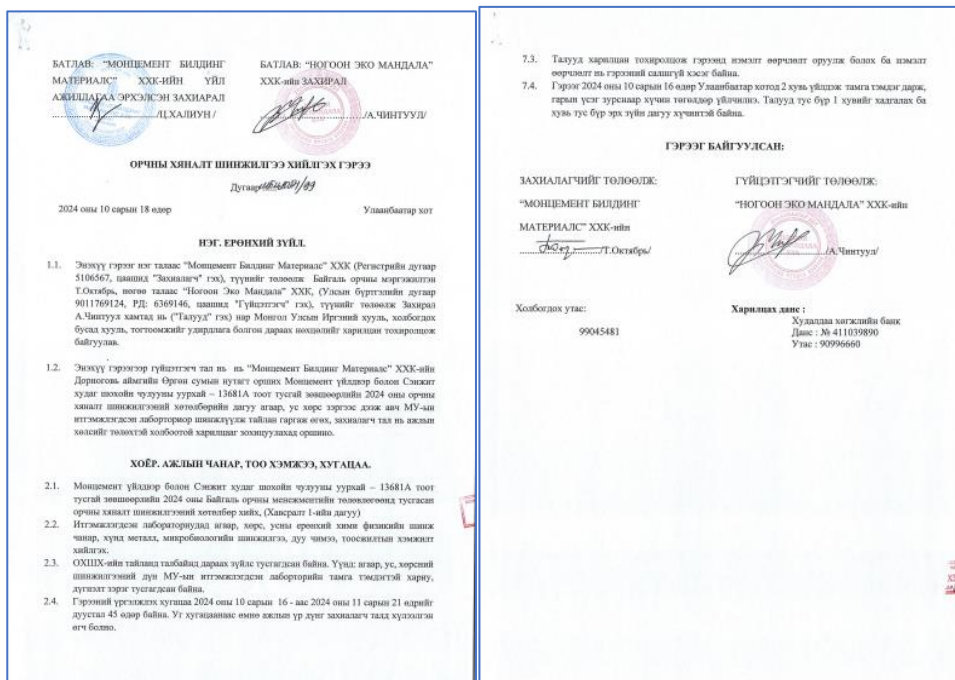
Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутаг дэвсгэрт байрлах 13681А тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий “Сэнжит худаг” төслийг хэрэгжүүлэгч “Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу төслийн Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн ажлын тайланг БОАЖЯ-ны харьяа “Байгаль орчны судалгаа шинжилгээний” төвд 4360600 / дөрвөн сая гурван зуун жаран мянга зургаан зуу /төгрөгөөр гүйцэтгүүлсэн.

Агаар, ус, хөрс, дуу чимээний хэмжилтийг ОХШХ-ийн тайланд тусгасан.

Дорноговь аймгийн Өргөн сумын нутаг дэвсгэрт байрлах 13681А тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий “Сэнжит худаг” төслийг хэрэгжүүлэгч “Монцемент Билдинг Материалс” ХХК-тай байгуулсан гэрээний дагуу төслийн Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн ургамал болон амьтны судалгааг “Ногоон эко мандала” ХХК-р хийлгүүлсэн.

Ногоон эко мандала” ХХК-н судалгааны баг

Ургамлын зүйлийн бүрдэл (овог, төрөл, зүйл), Бодгалийн тоо, Дундаж өндөр, см, Бүрхэц, %, Фенелогийн үе шат, Биомасс, цн/га Ургамлын үрийн банк, Ургамлын нягтшил 1м²/бодгаль, Тоосжилтын нөлөөг тодорхойлуулсан. Амьтны аймгийн мониторинг судалгаа, мониторингийн цэгүүд дээр тохиолдсон амьтадын төрөл зүйлүүдийг бүртгэх, байршлыг тодорхойлох, хамгаалах арга хэмжээний зөвлөмж боловсруулсан.

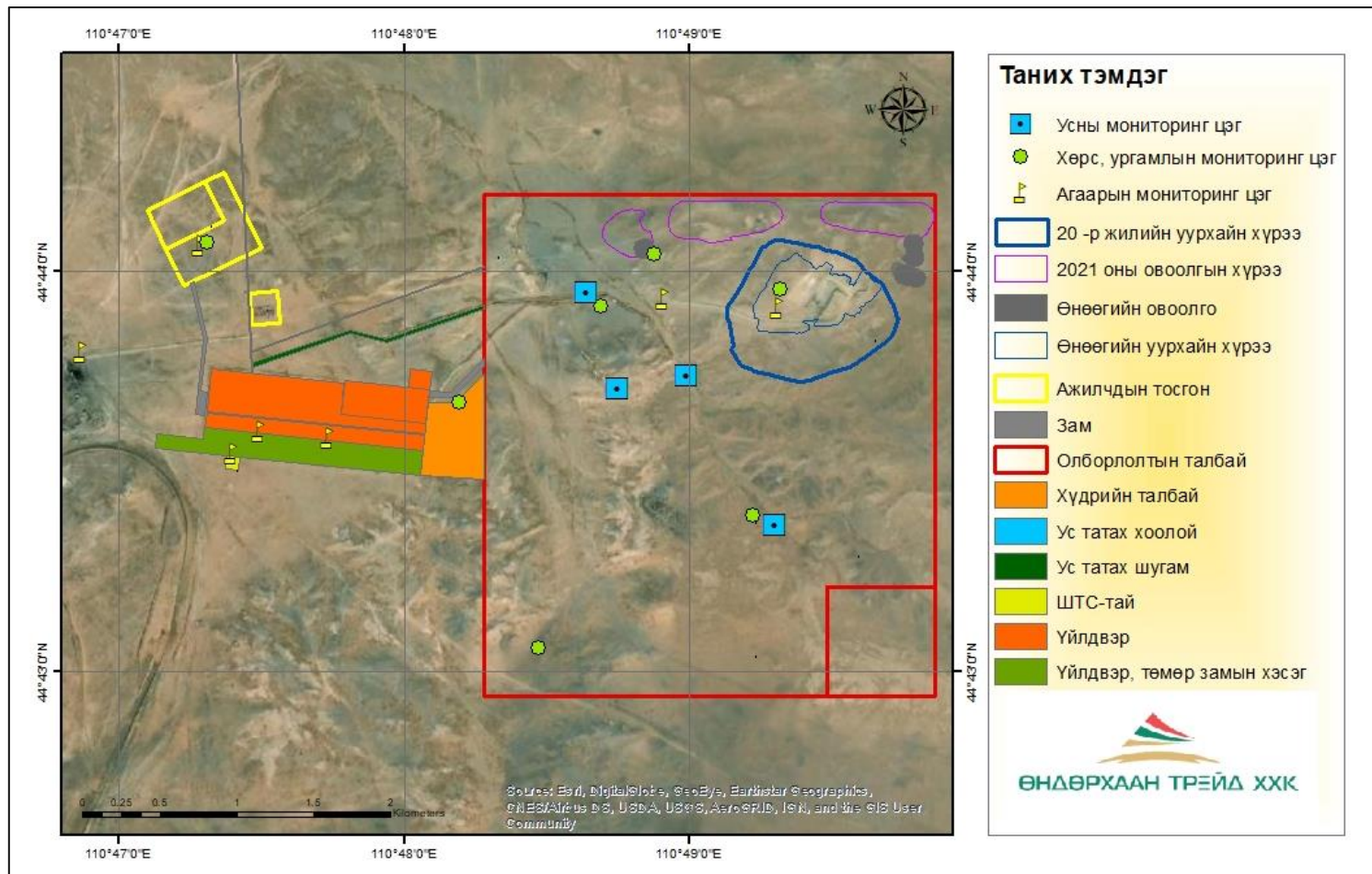

Зураг 42. Орчны хяналт шинжилгээ хийлгэх гэрээ

Зураг 43. Орчны хяналт шинжилгээ хийх мэргэжлийн байгууллага ХАБ зааварчилгаа авч байна.

Зураг 4. Төслийн талбайн мониторингийн цэгүүдийн байршил

УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТАЙЛАН

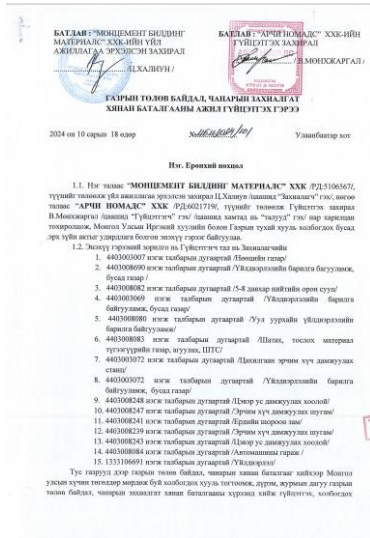
Төслийн үйл ажиллагааны туршид байгаль орчинд хамгийн бага сөрөг нөлөөтэйгөөр үйл ажиллагаа явуулах, төслөөс үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, арилгах, байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ авч ажиллах үүргийг төсөл хэрэгжүүлэгчийн удирдлага хүлээнэ.

Хүснэгт 13. Удирдлага зохион байгуулалтын тайлан

Д/д	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Төсөв (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хуваарь			Авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Зураг
			2024 он				
			4 сар	5 - 7 сар	8 - 11 сар		
1.	Монцемент үйлдвэр болон уурхайн үйл ажиллагаа явуулахад шаардагдах төлөвлөгөө, гэрээ, холбогдох бичиг баримтыг бүрдүүлэн ажиллана.	-	+	+	+	2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хийж батлуулсан. Төлөвлөгөөнд тусгагдсан ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн.	
2.	Байгаль орчны тэмдэглэлт өдрүүд: Экологийн боловсрол, мэдлэг, мэдээлэлийг олгох сургалт, арга хэмжээг зохион байгуулж ажиллах	500.0	+	-	-	2024 10 сарын 16 “Бидний үед устаж үгүй болсон 8 амьтан”, “Мазаалай баавгайн мөхөл ойрхон байна”, “Өргөн сумын Аргалийн уулын Аргаль Угалзыг хамгаалах” тухай сургалтыг Өргөн сүм ЕБС-ийн 3а, 5а, 8а -д ангийн 78 сурагчдад хичээл орсон.	
3.	Хаягдал усны дүгнэлт гаргуулж, зөвшөөрөл сунгах	200.0	-	+	-	Галба-өөш-долоодын говийн сав газрын захиргаагаар 2024 оны 5 сарын 3нд хаягдал усны дүгнэлт гаргуулсан.	
4.	Байгаль орчны Аудитын тайлан хийлгэх	15000.0	-	-	+	Байгаль орчны аудитийг Эковишн ХХК-р хийлгэсэн.	

5.	Газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааг хийлгэсэн.	19000.0	-	-	+	2024 онд Газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааг өөрийн эзэмшлийн 15 газарт мэргэжлийн байгуулга Арчи номадс ХХК-р хийлгэсэн.	
Нийт төсөв		34'700.0					

2024 онд Газрын төлөв байдал чанарын хянан баталгааг өөрийн эзэмшлийн 15 газарт мэргэжлийн байгуулга Арчи номадс ХХК-р хийлгэсэн.

Дорноговь аймаг Өргөн сумын ЕБС-ийн 2024 10 сарын 14, 16нд 3А, 5А, 8А ангийн нийт 78 сурагчид : Амьтдын тоо, толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалах, Говийн ан амьтны талаарх сонирхолтой сургалтыг бэлтгэж 78 сурагчид сургалт зохион байгуулсан.

1. Бидний үед устаж үгүй болсон 8 амьтан
2. Мазаалай байвгайн мөхөл ойрхон байна.
3. Өргөн сумын Аргалийн уулын Аргаль Угалзын толгой буурах, дайжих, амьдрах орчин устах, идэш тэжээл нь хомстохоос хамгаалах

сэдвийн дагуу сургалт орсон.

Зураг 46. Өргөн сумын ЕБС-н 5А ангийн сурагчид

Зураг 47. Өргөн сумын ЕБС-н 3А ангийн сурагчид

Зураг 48. Өргөн сумын ЕБС-н 8А ангийн сурагчид

Сургалт: 2024 оны 10 сард Үйлдвэрийн бүх хэлтэс, нэгжийн ажилчдад 6 удаагийн давтамжтай Эрчим хүчээ хэмнэх, Усаа хэмнэх, Хог хаягдлыг ангилах, Хог хаягдлыг багасгах арга зам сэдвүүдээр сургалт орсон.

Зураг 49. Байгаль орчны сургалт

БОМТ-ӨӨГ СОНИРХОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ, ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭХ ХУВААРЬ

Төслийн үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэн ажиллах Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн талаар аймгийн байгаль орчны газарт хүргүүлэх ба бүх шатны Засаг дарга, байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч нарт тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хагас жил тутамд хүргүүлнэ. Мөн БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар танилцуулгыг хагас жил тутамд хийнэ.

Хүснэгт 14. БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах хуваарь

БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнах, хэлэлцүүлэх байгууллагууд	Тайлагнах, хэлэлцүүлэх хэлбэр	Хугацаа	Гүйцэтгэл	Зохион байгуулах газар	Зардал, мян.төг	Зураг
Аймгийн байгаль орчны газар	БОМТөлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг байгаль орчны цахим мэдээллийн системд тогтсон хугацаанд байршуулах	2024 он	2024 оны БОМТөлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг 11-р сарын 1 дотор БОАЖЯ-ны цахим мэдээллийн санд байрлуулсан.	БОУАӨЯ	-	
Сум орон нутагт	БОМТөлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг байгаль орчны уулзалт болон мэдээлэл солилцох	Тухайн жилд	Өргөн сумын 100 жилийн ойг тохиолдуулан Усан оргилуур, Гэрэлт гудамж хийж өгсөн. Өргөн сумын 100 жилийн ойн баярын бүх ажлуудыг техник гаргаж хийж өгсөн.	Сумын төвд	250.0	

Багийн засаг дарга	БОМТ-ний тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж хүргүүлэх	Тухайн жилд	2024 онд Шувуун хөөврийн булгийн эхийг хамгаалах ажилаар ЗДТГ, 2-р багийн иргэдтэй 4 удаа уулзаж зөвөлгөө, мэдээлэл солилцсон.	Багийн төвд	250.0	
Нийт						500.0

Төслийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжүүлэхэд 500'000 төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөж байна.

Дорноговь аймгийн Өргөн сумын ЗДТГ

2024 онд Шувуун хөөврийн булгийн эхийг хамгаалах ажилаар ЗДТГ-тай 4 удаа уулзсаж зөвөлгөө, мэдээлэл солилцсон.

Өргөн сумын 100 жилийн ойг тохиолдуулан Усан оргилуур, Гэрэлт гудамж хийж өгсөн.

Зураг 50. Усан оргилуур

Зураг 51. Гэрэлт гудамж

АШИГЛАСАН МАТЕРИАЛ

1. Төслийн Техник эдийн засгийн үндэслэл
2. Төслийн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээгээний дүгнэлт
3. Төслийн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээгээний тайлан
4. Төслийн 2024 оны уулын ажлын төлөвлөгөө
5. 2019 оны 10 дугаар сарын 29 –ний өдрийн А-618 тоот тушаалын хавсралтаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам
6. Байгаль орчин уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам сайт – www.met.gov.mn
7. Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яамны вэб сайт – www.energy.gov.mn
8. Ашигт малтмалын газрын вэб сайт – www.mrpam.gov.mn
9. Эрхзүйн мэдээллийн сайт – www.legalinfo.mn
10. Дорноговь аймгийн вэб сайт – www.dga-boajg.bblog.mn

ХАВСРАЛТУУД

Хавсралт 1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ

Хавсралт 2. Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл

Хавсралт 3. БОМТөлөвлөгөөний зураг

Хавсралт 4. Хяналтын хуудас

Хавсралт 5. Байгаль орчны барьцаа хөрөнгөний хуулбар

Хавсралт 6. Дүйцүүлэн хамгаалал хийх газрын байршил